

Усім — про все

СВІТ

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№282 9 січня 2025 року

Ціна 10 гривень

<http://svit11.wordpress.com>

**Найцікавіша
ГАЗЕТА
для КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ**

-інфо

Рік наших надій

Газета продовжує хроніку війни, яку друкує майже три роки.

18 грудня

Європейська комісія повідомила про перерахування Україні траншу в майже 4,1 млрд євро у рамках програми Ukraine Facility загальною вартістю 50 млрд євро. Таким чином, загальний обсяг фінансування ЄС, наданий в рамках програми, сягнув 16,1 млрд євро. Україна отримує кошти, виконуючи умови відповідно до плану відновлення, реконструкції та модернізації, а також реформ, які вона планує здійснити в рамках процесу вступу до ЄС протягом наступних чотирьох років.

У 2024 році кількість розстрілів українських полонених бійців росіянами майже вдвічі більша, ніж за два попередні роки війни разом. Станом на 13 грудня загалом підтверджено 177 випадків страти українських військовополонених. Про факти цих воєнних злочинів Україна повідомляє у Міжнародний комітет Червоного Хреста та ООН.

19 грудня

Новошахтинський завод із переробки нафтопродуктів, який є найбільшим на півдні Росії, зазнав атаки українських дронів. Єдиний завод в Ростовській області потужністю 5,6 млн тонн нафти на рік у ніч проти 19 грудня атакували безпілотники, після чого на підприємстві виникла велика пожежа. Загалом за січень-грудень російські НПЗ втратили 41,1 млн тонн, або 13% потужностей через простой, викликані атаками БПЛА і складнощами з ремонтом через західні санкції.

22 грудня

За словами міністра національної оборони Польщі Владислава Косіяка-Камиша, Польща готова збивати російські ракети, якщо ті становитимуть безпосередню загрозу Польщі чи країнам НАТО. Прямая мова: «Ми підготували систему протиповітряної оборони, у нас також є посилені ППО. Йдеться про аеропорт Жешув, який передається під охорону НАТО. Наші союзники Америка, Британія, Німеччина, Норвегія та інші країни захищають нас на авіабази. І якщо цей повітряний простір буде порушено, ракета або дрон будуть збиті». «...Інша ситуація, коли йдеться про збиття цілей над українським простором. Немає єдиного рішення НАТО щодо цього. Ми захищати мемо свою територію».

Вже більше тисячі заяв подано до Українського легіону, який формується на території Польщі, розповів посол України у Польщі Василь Боднар. У рамках формування легіону в листопаді відбувся перший набір підписання контрактів і формування першого українського підрозділу. Для тих, кого приймають у легіон, польська сторона забезпечує всі умови для базової військової підготовки.

23 грудня

Перший підрозділ добровольчого Українського легіону, який формують у Польщі, вже поїхав в Україну. Навчання їх продовжиться на українських полігонах. 10 січня наступні добровольці підпишуть контракти із Збройними силами України і вирушать на полігон у Польщі на навчання.

24 грудня

США передали Україні перший транш із запланованих \$20 млрд за рахунок російських активів. Прем'єр-міністр Денис Шмигаль повідомив про надходження першого мільярда доларів з 20 мільярдів кредиту, забезпеченого за рахунок доходів від заморожених російських активів.

25 грудня

Удар по командному пункту. ЗСУ повідомляють, що в результаті удару по пункту управління російської 810-ї окремої бригади морської піхоти у Львові Курської області будівля, де розміщувався командний пункт, частково знищена. Ймовірно, загинув заступник командира бригади та ще 17 військовослужбовців ЗС РФ, більшість з яких — офіцери штабу.

Росія збила літак Азербайджану. 25 грудня літак Embraer авіакомпанії Azerbaijan Airlines, що прямував із Баку до Грозного, впав недалеко від Актау (адміністративний центр Мангістауської області Казахстану). На борту перебувало 67 осіб, зокрема п'ятеро членів екіпажу. З них 42 громадянина Азербайджану, 16 — Росії, 6 — Казахстану, 3 — Киргизстану. Загибло 39 людей. В українському Центрі протидії дезінформації заявили, що літак був збитий російським зенітно-ракетним комплексом. Літак отримав пошкодження від росіян, і його відправили до Казахстану, замість того, щоб екстрено посадити в Грозному та врятувати життя людей.

26 грудня

На кінець грудня 2024 року внаслідок атак РФ в Україні пошкоджено 1938 медичних об'єктів у 715 закладах охорони здоров'я. Повністю зруйновано 297 об'єктів 114-ти медичних закладів. Повної інформації щодо ступеня руйнування медзакладів на тимчасово окупованих територіях немає. Попри активні обстріли росіян, у 2024 році відбудували 124 медичні об'єкти, серед них: Чернігівська обласна лікарня; перша черга відбудови корпусу поліклініки Чернігівської центральної районної лікарні.

28 грудня

На території України перебувають близько 600 тисяч російських солдатів. Про це йдеться в повідомленні Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Втрати російських військ є колосальними й демонструють тенденцію до зростання. Водночас кількість російських солдатів на території України залишається сталою протягом останнього часу. Крім того, Росія залучає північно-кореєцьких військових для війни проти України.

На тимчасово окупованих територіях України російські загарбники відкривають у школах інженерні класи, щоб навчати школярів збирати дрони для російської армії. Про це повідомив український Центр національного спротиву. «Класи відкривають за підтримки окупаційних адміністрацій, зокрема так званих міністерств освіти». Таким чином ворог свідомо порушує міжнародне право й залучає цивільне населення до робіт на потреби власної армії. В цьому випадку йдеться ще й про неповнолітніх, що є додатковою обтяжуючою обставиною.

30 грудня

Президент Сполучених Штатів Джо Байден оголосив, що США надать Україні майже \$2,5 млрд допомоги у сфері безпеки. Прямая мова: «Відколи Росія розпочала свій подальший наступ на Україну в лютому 2022 року, Сполучені Штати згуртували світ, щоб підтримати український народ, і моїм головним пріоритетом є надання Україні підтримки, необхідної для перемоги».

Внаслідок нового обміну військовополонених Україна повернула з російського полону 189 своїх оборонців. Це військові — захисники «Азовстали» та Маріуполя, ЧАЕС, острова Зміїного, із різних напрямків фронту — солдати, сержанти, офіцери. Це нацгвардійці, у тому числі «Азову», прикордонники, воїни Військово-морських та Збройних сил. І також двоє цивільних, які були захоплені в Маріуполі. Це був одинадцятий за ліком обмін у 2024 році.

31 грудня

Повітряні сили Збройних сил України у 2024 році збили понад 1300 ракет різних типів, 11200 ударних безпілотників і 40 російських літаків та 6 вертольотів противника. Крім того, ворожі літаки запустили по прифронтових територіях десятки тисяч керованих авіабомб, стираючи з лиця землі українські прифронтові міста та села. Авіація Повітряних Сил України протягом року виконала понад 20 000 літаковильотів, майже 9000 із них — на бойове застосування західних засобів ураження!

До експлуатації в українській армії у 2024 році Міністерство оборони допустило більше 1300 зразків озброєння та військової техніки. Майже 75% із них — вітчизняного виробництва. Серед нового озброєння: 251 зразок безпілотних авіаційних комплексів; 169 зразків боеприпасів; 153 зразки засобів радіоелектронної боротьби та розвідки; 108 зразків інженерних засобів; 97 засобів зв'язку; 57 наземних ракетних комплексів.

1 січня

Росіяни в 2024 році окупували 4 168 кв. км території, втративши понад 420 тис. солдатів. Про це повідомив Інститут дослідження війни (ISW). Це втрати на території України та в Курській області. При цьому агресори захопили територію, які здебільшого складаються з полів і невеликих населених пунктів. Найбільше просування росіян відбулося з вересня по листопад, коли Росія здобула 56,5% своїх територіальних надбань року, втративши приблизно 125 800 військових.

3 січня

Росія залучила для участі у війні проти України від 140 до до 180 тисяч ув'язнених, що відбували покарання за злочини в російських тюрмах. Про це повідомила Служба зовнішньої розвідки України. 1 січня набула чинності постановою уряду РФ, що скасовує одноразову грошову виплату ув'язненим за підписання контракту на участь у війні проти України. **2**

Триває передплата на нашу газету на 2025 рік

Усі поштові відділення й листиноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» — **86514**

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

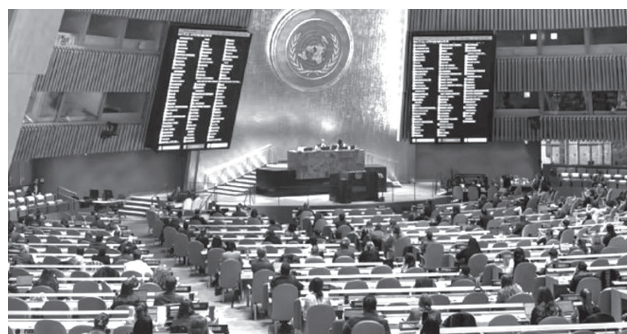
Передплатна ціна — 26 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Організація Об'єднаних Націй: Росія – агресор і окупант

В оновленій резолюції Генеральна асамблея ООН вперше назвала загарбницькою війну РФ проти України.

Генеральна асамблея ООН 17 грудня ухвалила резолюцію про порушення прав людини на окупованих українських територіях, в якій вперше назвала агресію Росії «загарбницькою війною».

Із заяви Міністерства закордонних справ України: «Важливо, що цей документ став першою резолюцією ООН, в якій Генеральна Асамблея називає агресію РФ проти України «загарбницькою війною РФ проти України» (англ. «War of aggression against Ukraine»).

«МЗС вітає ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН 81 голосом «за» оновленої резолюції «Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь».

В українському відомстві зазначають, що документ охоплює ситуацію з правами людини на всіх тимчасово окупованих РФ територіях України, що забезпечує посилений моніторинг з боку ООН та міжнародної спільноти до усіх злочинів та грубих порушень, які вчиняє російська окупаційна влада проти місцевих жителів на цих територіях.

Дослівно із заяви МЗС: «Генеральна Асамблея вкотре підтвердила суверенітет та територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів та невизнання будь-яких змін статусу українських територій».

У цьому зв'язку Генасамблея ООН вимагає від Російської Федерації негайно припинити агресію проти України та вивести всі свої збройні сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів».

Резолюція ухвалена 17 грудня 2024 року з такими результатами голосування: «за» 81 голос, проти – 14, 80 утрималися.

Рік наших надій

1 4 січня
Вночі безпілотники атакували найбільший у РФ морський торговельний порт Усть-Луга в Ленінградській області. Дрони СБУ подолали понад 900 кілометрів, долетіли майже до Санкт-Петербурга та успішно уразили ціль.

5 січня
У ніч на 5 січня безпілотники атакували Ростовську область Росії. Уламки безпілотників упали в місті Таганрог і селі Новобессергенівка Неклинівського району. У результаті пошкоджень зазнали житлові будинки, декілька автомобілів.

Збройні сили України у ніч на 5 січня почали наступальні дії у Суджанському районі Курської області. Наступ вівся за участю бронетехніки.

Президент Володимир Зеленський заявив, що у війні проти України загинули або поранені вже близько 3800 військових КНДР. Пряма мова: «Північна Корея. 12 тисяч приїхало. На сьогодні 3800 вбито або поранено».

6 січня
Конгрес США затвердив перемогу Трампа на виборах. Американський Конгрес на своєму засіданні 6 січня офіційно затвердив перемогу Дональда Трампа на виборах президента 2024 року. Також затверджено і кандидатуру у віцепрезиденти Джей Ді Венса. Під час засідання Конгресу відбувалась процедура формального підрахунку голосів Колегії виборників, які віддають свій голос за того чи іншого кандидата. Головувала на засіданні віцепрезидентка США Камала Гарріс. Як відомо, віцепрезидент США є одночасно і головою Сенату, однієї з палат Конгресу США. Головою Палати представників за кілька днів до цього був переобраний попередній її глава Майкл Джонсон, від Республіканської партії. Перевибори Конгресу пройшли одночасно з президентськими виборами, і тут перемогли також здобули республіканці, кандидатом яких був і Трамп.

Його суперниця на виборах кандидатка в президенти від Демократичної партії Камала Гарріс, яка головувала на спільному засіданні обох палат Конгресу, офіційно оголосила про затвердження результатів підрахунку голосів. Відповідно до закону США, ця заява вважається офіційним оголошенням підсумків президентських виборів. Трамп склав присягу 20 січня, після чого офіційно вважається 47-м президентом Сполучених Штатів.

Генеральний штаб ЗСУ заявив, що за 5 місяців операції на Курщині втрати Росії становлять понад 38 тисяч солдатів, з них близько 15 тисяч – убитими. Також, за повідомленням Генштабу, українські воїни знищили на Курщині 104 танки, 575 бойових броньованих машин, 1 104 одиниці автомобільної техніки, 330 артилерійських систем, 12 ракетних систем залпового вогню, 12 засобів ППО, 1 літак, 3 вертольоти, 859 безпілотників, 32 одиниці спеціальної техніки. Під час операції українські сили взяли в полон 860 російських військових.

Втрати російських агресорів із 24.02.22 по 07.01.25 орієнтовно склали: особового складу, вбитих і поранених – близько 800010 осіб; танків – 9710; бойових броньованих машин – 20189; артилерійських систем – 21710; ракетних систем залпового вогню – 1260; засобів ППО – 1038; безпілотних літальних апаратів оперативного-тактичного рівня – 21708; автомобільної техніки та автотранспорту – 33226.

3 Новорічного привітання Президента України Володимира Зеленського

Дорогий народе!

За мною – «Україна-мати». Україна, яка твердо стоїть на ногах. Не схилиє голови, дивиться вперед, вірить у своє майбутнє й перемогу над усім тим злом, що Росія нам принесла. Україна, яка здатна досягти справедливого миру, маючи щит і меч. Захищаючи свій народ, свої кольори, свою незалежність. Я звертаюся сьогодні до всіх, хто цінує Україну, береже свою державу, каже з любов'ю про неї: «Моя». Я дякую вам за 2024-й. Нашим людям, що проходять усі труднощі з гідністю. Людям, для яких бути громадянами України – гордість. А для мене гордість – бути Президентом таких людей, українців та українок, які доводять: жодні крилаті ракети не здолають народ, у якого є крила.

Ми пройшли цей рік разом. Дололи разом усе, що приносив 2024-й. Перемоги й невдачі. Радощі й виклики. Сльози щастя, коли нам вдавалось. І сльози болю, коли нас ранили – в серце.

Вистоять ваші дух і сміливість. Усе те, завдяки чому ви цього року не віддали наші

Суми й Харків, наш Херсон і наше Запоріжжя. А росіяни цього дуже хотіли. Та натомисть ви віддали окупантам борг, повертаючи війну назад додому, у Росію. І той, хто сів лихо на нашій землі, отримав його на своїй. На Курщині та в інших місцях, куди цього року прилітала наша відповідь, наша справедливість.

І будемо боротися за всіх, кого Росія загнала в окупацію, та не змогла окупувати їхні українські серця.

Дорогі українці! Я знаю, що ви зустрічаєте Новий рік за нашим часом і зараз ви чуєте ці слова. У нашому Криму, на Донбасі, в Мелітополі, в Маріуполі – всюди, де чекають Україну. І куди одного дня Україна повернеться, щоб бути разом.

Сьогодні в першу хвилину нового року у Варшаві, Нью-Йорку чи Буенос-Айресе лунатиме «Ще не вмерла...». В Берліні, Празі чи Токіо сьогодні скажуть: «Слава Україні!» І світ відповідь: «Героям слава!» Бо Україна не наодинці. Бо з нами – наші друзі. І з перших хвилин цієї війни Америка була з Україною. І я вірю, що Америка

буде з Україною і в перші хвилини миру.

Я дякую всім, хто цього року був поруч із нами. Нашим партнерам, союзникам, друзям, лідерам. Дійсно лідерам. Не тому, що так заведено звертатись, а які доводять своє лідерство ділом.

Дякую всім, завдяки кому Україна стоїть і вистоять. Подолає свій шлях до миру, сильної України. І до України європейської. І це вже не просто слова – це реальність, яка настала в червні цього року з відкриттям переговорів про вступ України до ЄС. І це історичний результат. Цей шлях уже безповоротний. І Україна буде у Євросоюзі. І одного дня Україна буде в НАТО й пошлеть Альянс.

Нехай 2025-й стане нашим роком, роком України. Ми знаємо, що мир нам не подарують. Але ми зробимо все, щоб зупинити Росію й закінчити війну. Те, чого хотів би кожен із нас.

За кожним із нас – «Україна-мати». І вона заслужила жити в мирі. Я нам усім цього бажаю.

Слава Україні!

Рік, який [не] став катастрофою

«Підсумки року, що минає» – ця груднева рубрика традиційно присутня на сторінках усіх світових ЗМІ. Але в сучасній Україні вона виглядає трохи інакше: «Підсумки війни року, що минає». І коли ми оцінюємо події останніх дванадцяти місяців, у когось з'являється спокуса максимально згустити фарби.

Темпи просування російських окупантів 2024-го стали найвищими з 2022-го року. Щомісяця Україна втрачала якусь частину своєї землі. Протягом цього року українські військові відкрито говорили про нестачу людей, про рахунки командування, ризики обвалення фронту. Своєю чергою український тил скаржився на примусову «бусифікацію», корупцію, інфляцію, соціальну несправедливість і відключення світла через ворожий енергетичний терор.

2024-го Росія інтенсифікувала співпрацю з Іраном та КНДР, а західні партнери України виявляли звичну нерішучість і непослідовність. Нарешті, родзинкою на торті стало обрання епатажного популіста Дональда Трампа, від якого можна очікувати чого завгодно. Катастрофа, та й годі!

Щоправда, навіть найзапекліші песимісти та «зрадофіли» не дорікнуть 2024-му в тому, що він обдурив надії мільйонів українців. Розгром російської армії, вихід ЗСУ на межі 1991 року, крах путінського режиму, розпад РФ на безліч частин – усі ці заповітні вітчизняні мрії залишилися в 2023-му. А рік, що минає, від початку вживався Україні важким і депресивним – і виявився саме таким.

Якщо 2024 справді зміг когось розчарувати, то це нашого ворога. І йдеться не лише про падіння проросійського режиму Асада в Сирії. За підсумками останніх дванадцяти місяців, росіяни отримали значно менше, ніж сподівалися.

2024-го ворожа армія так і не виконала завдання-мінімум, яке було поставлено перед нею ще в початковий період повно-

масштабного вторгнення: до кінця року росіянам не вдалося вийти на адміністративні кордони Донбасу. Агресор не шкодував людей та техніки для досягнення цієї мети, і ситуацію під Покровськом закордонні ЗМІ називали критичною ще наприкінці літа.

Не виправдало російських надій і нове вторгнення на Харківщину: ворог не зміг загарбати навіть прикордонний Вовчанськ. І, звісно, до планів росіян не входила зухвала операція наших збройних сил у Курській області. Несподіваний український наступ став серйозним іміджевим ударом по Кремлю. І, незважаючи на всі ворожі старання, витіснити ЗСУ з російської території до кінця року знову-таки не вийшло.

Словом, хоча 2024-й став надзвичайно важким для ЗСУ та відносно успішним для російських загарбників в Україні, це були явно не ті успіхи, на які розраховував Кремль.

Щось подібне можна сказати і про ситуацію на міжнародній арені. Так, перші чотири місяці 2024 року американська допомога Києву залишалася заблокованою, і нашій армії довелося тримати оборону, не розраховуючи на ключового партнера. Так, спроба заручитися підтримкою глобального Півдня на «Саміті світу» в Швейцарії не мала успіху. Так, підсумки листопадних виборів у США не порадували українське керівництво, яке до останнього вірило в перемогу демократів.

Але водночас найгірші сценарії для України також не стали реальністю. 2024-го фінансова та військово-технічна підтримка Києва продовжилася: нехай із запізненням та в недостатніх обсягах. Глобальний Південь не перетворився на нашого союзника, але й спроби Москви повністю залучити його на свій бік зазнали невдачі: Індія та інші важливі гравці залишилися нейтральними.

Перемога непередбачуваного Дональда Трампа також була не найгіршим, що могло стати-

ся на президентських виборах у США. Ідеальним варіантом для Кремля – і справжньою катастрофою для Києва – було б невизнання результатів голосування однієї зі сторін та занурення Америки в хаос. Але, на щастя, цього наші заокеанські партнери уникли.

2024-го року надзвичайно болючою темою для України стало посилення мобілізації. Нове мобілізаційне законодавство не сподобалося нікому: одні визнали його занадто жорстким, інші – недостатньо жорстким. Хтось із нас обурювався через численні порушення законності під час мобілізаційних заходів, а хтось – через усіяні схеми ухилення від військового обов'язку. Безумовно, і те, й інше грало на руку нашому супротивникові.

Менше з тим, 2024-го непопулярна мобілізація не обернулася масштабним внутрішнім вибухом, на який так чекали в Москві. Закручуючи гайки в тилу, українське керівництво все ж таки діяло досить обачно, щоб не зірвати різьбу. Випадки нападу на військомів залишилися окремими випадками, не перетворившись на масовий народний рух. Сотні тисяч незадоволених обивателів не поставили знак рівності між «бусифікаторами» з ТЦК та збройними силами України загалом. Розбіжності між фронтом і тилом не переросли у відкриту конфронтацію, яка могла б занепасти країну.

Рік, що минає, став далеко не безжарним і для мешканців Печерських пагорбів. Були і резонансні відставки, і гучні скандали, і відверто невдалі політичні рішення, і проблеми з публічною комунікацією. Але при цьому 2024 року не зіграла одна з головних ставок Кремля: ставка на делегітимізацію української влади.

«Київські ватажки сьогодні повністю нелегітимні. І з юридичного погляду не мають навіть права віддавати накази збройним силам, оскільки вони є узурпаторами влади», – нещодавня заява Путіна в Астані стала нагадуванням про

провальний задум, в який Москва вклала купу сил і часу.

З початку року росіяни ретельно порпалися в українській Конституції, намагаючись довести, що в травні 2024-го Володимир Зеленський перестане бути легітимним главою держави. Однак ні на Заході, ні на глобальному Півдні російські аргументи не видалися переконливими.

А головне, ідея про «нелегітимність» українського президента майже не знайшла підтримки всередині самої України. Це стало не лише досягненням Банкової, а й насамперед заслугою її опонентів.

За всієї нелюбові до Зеленського більшість вітчизняних опозиціонерів зуміли побачити ту межу, за якою б удар по Володимирі Олександровичу перетворився б на удар по власній державі. І це розуміння таки відрізняє сьогоднішніх українських політиків від їхніх попередників у 1918 – 1919 роках.

Загалом, називати 2024-й катастрофічним для Києва означає забути про всі ті потенційні катастрофи, яких ми уникли.

Яким би важким та депресивним не був цей рік, він не розчарував Україну та не обеззброїв її.

Наша країна – наче той боксер, якому міцно дісталось на рингу, але якого так і не вдалося відправити в нокаут.

Із цього не випливає, що вітчизняний запас міцності безмежний, і Україна зможе воювати вічно.

З цього не випливає, що найближчим часом ЗСУ зможуть звільнити Донецьк, Луганськ, Маріуполь чи Севастополь.

Але коли 2025-го світ обговоруватиме подальші перспективи російсько-української війни та можливі сценарії її завершення, в цих суперечках Україна залишиться суб'єктом, а не об'єктом. І за підсумками найскладнішого 2024-го це не так уже й мало.

Михайло ДУБІНЯНСЬКИЙ
«Українська правда»,
28.12.2024
Pravda.com.ua

Експорт товарів з України зріс на 13,4%, досягнувши 41 млрд доларів

Це дані за 2024 рік. За цей же час обсяг експорту в фізичному вираженні збільшився на 28,8%, до 129,3 млн тонн. Основним фактором стала стабілізація роботи морських портів України. Якщо у 2023 році було експортовано морем 54,8 млн тонн товарів, то в 2024-му цей показник зріс до 87,2 млн тонн.

Ключовим торговельним партнером України в 2024 році залишався Європейський Союз, куди експортовано товарів на 24,5 млрд дол (на 1 млрд дол більше, ніж у 2023 році). Серед основних партнерів поза ЄС – Китай (2,3 млрд дол), Туреччина (2,1 млрд дол), Єгипет (1,6 млрд дол), Індія (986 млн дол), та Молдова (935 млн дол).

Лідером експортних поставок у 2024 році стала соняшникова олія, експорт якої склав понад 5 млрд дол. Також з продукції переробки було експортовано: соняшниковий шрот – 1 млрд дол, м'ясо птиці – 945 млн дол, соєва олія – 311 млн дол. Відроджується металургійний експорт. У 2024 році Україна експортувала: напівфабрикати з заліза на 927,5 млн дол, гарячекатаний прокат – 802 млн дол, чавун – 500 млн дол, труба продукція – 577 млн дол. Значну частину експорту також становила сировина: кукурудза – 4,9 млрд дол, шениця – 3,68 млрд дол, залізна руда – 2,75 млрд дол, соя – 1,29 млрд дол. Варто відзначити і виробників кабелів (експорт на суму 1,26 млрд дол) та меблів (460,6 млн дол).

Українські виробники в 2024 році встановили історичний рекорд з експорту цукру, направивши на зовнішні ринки 746,3 тис. тонн цієї продукції на суму \$419 млн. Це найвищий показник експорту цукру від 1997 року, коли було створено Національну Асоціацію цукровиків України.

40% експорту 2024 року було спрямовано до країн Європейського Союзу. Серед інших найбільших покупців були Близький Схід, Північна Африка.

Україна припинила транзит російського газу

1 січня Україна припинила транзит російського газу. Газотранспортна система працює у режимі без транзиту. Завершила дію Угода про взаємодію між ТОВ «Оператор ГТС України» та ПАТ «Газпром».

Про припинення транзиту газу українська сторона проінформувала міжнародних партнерів в установленому порядку. Україна, у разі запиту з Європи, готова обговорювати транзит газу інших постачальників через свою ГТС.

Припинення транзитної угоди між Росією та Україною мало вплине на зміцнений європейський ринок газу. Постацання газу у держави Європейського Союзу забезпечене альтернативними маршрутами через Німеччину та Італію, а також шляхом відбору газу зі сховищ.

Президент Зеленський: Зупинка транзиту російського газу – одна з найбільших поразок Москви. Пряма мова: «Коли Путін подарували владу в Росії більш ніж 25 років тому, щорічна прокачка газу через територію України в Європу становила 130+ мільярдів кубів. Сьогодні транзит російського газу – 0. Це одна з найбільших поразок Москви. Перетворення енергоносіїв на зброю та цинічний енергетичний шантаж партнерів – це те, що позбавило Росію найбільш привабливого для неї та географічно найдоступнішого ринку».

Польща почала піврічне головування у Раді Європейського Союзу

1 січня Польща за ротаційним принципом перебрала на себе головування у Раді ЄС, що триватиме до 1 липня. Польща змінила у цій ролі Угорщину.

Міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський заявив, що Варшава розраховує використати період польського головування для зміцнення своїх позицій як однієї з п'яти найважливіших країн ЄС. Серед цілей він назвав використання інструментів підтримки ЄС для розбудови оборонної інфраструктури, такої як «Східний щит», повне використання заморожених російських активів. Також він оголосив, що Польща забезпечить «теплі і якісні» розширення ЄС на схід і південь, як щодо України, так і щодо Молдови та Західних Балкан.

Президент України Володимир Зеленський висловив сподівання, що головування Польщі та Данії у 2025 році повинно стати історичним для України.

Україна стала 125-ю країною-учасницею Римського статуту Міжнародного кримінального суду

Це відбулося 1 січня 2025 року.

Міжнародний кримінальний суд – це постійний міжнародний суд, що займається розслідуванням, кримінальним переслідуванням та притягненням до відповідальності осіб, звинувачених у скоєнні загальноновизначених міжнародних злочинів.

Ставши повноправним членом Римського статуту МКС, Україна отримала можливість брати участь в Асамблеї держав-учасниць МКС, виносити питання на її розгляд, голосувати за розподіл бюджету МКС, брати участь у виборах суддів та інших виборних осіб, зокрема прокурора МКС, впливати на пріоритети МКС та розробку змін до Римського статуту.

Це посилить роль України на міжнародній арені та надасть можливість покращити систему міжнародного правосуддя.

По Чернігівщині

Аграрний сектор: зібрано майже 5 мільйонів тонн зерна

Аграрії області у 2024 році намолотили 4,89 млн тонн зернових та зернобобових культур. Зокрема (включається збір у тисячах тонн, з площі в тисячах гектарів): пшениці – 979,1 (197,8); ячменю – 65,3 (15,7); гороху – 14,5 (6); проса – 24,4 (10,5); гречки – 9,4 (5,2); кукурудзи – 3681,9 (415,1); насіння соняшнику – 539 (207,3); сої – 295,5 (129,6); ріпаку – 191,3 (62,5). Зібрано 286,5 тис. тонн цукрових буряків, 959,2 тис. тонн картоплі, 196,5 тис. тонн овочів.

98 закладів освіти отримують грошову допомогу від ЮНІСЕФ

Ці заклади, що функціонують у 38 громадах, отримають по 290,5 тисяч гривень від Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Школи мали їх одержати до кінця 2024 року. Частину коштів – до 83 тисяч гривень – заклади освіти можуть спрямувати на ремонт і модернізацію шкільних ідалень. Фінансову підтримку також дозволяється використати на підвищення енергонезалежності шкіл, транспортування й зберігання закупленого обладнання та запчастин до нього, необхідних матеріалів і палива.

Міжнародні партнери допомагають відновлювати школи та дитячі садочки

Ці заклади міста Чернігова протягом 2024 року отримали суттєву підтримку від міжнародних партнерів – на понад 130 мільйонів гривень.

Відновлення дитячих садків. UNICEF Ukraine допоміг облаштувати укріплення у семи закладах дошкільної освіти та почав виконувати ремонти приміщень ще у п'яти садках. За цим же напрямком допоміг і «Міжнародний благодійний фонд «Янголи свободи» – у садках № 53, 69, 71.

Посольство Латвії та ПРООН (Програма розвитку ООН) працювали над відновленням пошкодженого дитсадка № 19, встановили 88 ігрових майданчиків на території дошкільних закладів освіти.

Спільно з «ADRA» та БО «БФ «Центр підтримки та розвитку» відновлено вікна у садочках № 35, 59 та 69, а також замінені меблі та обладнання.

Відновлення шкіл. Завдяки швейцарсько-українському проекту «DECIDE» розпочато масштабне відновлення гімназії № 13 із облаштуванням сучасного харчоблоку. Також працюють над створенням освітніх просторів у п'яти школах, реалізацією профорієнтаційних хабів у професійних ліцейях.

З Фондацією Відкритого суспільства (Братислава) та Фондацією Понтіс (Словаччина) за фінансової підтримки Тайваню та спільно з Saved відновлено пошкоджену армією РФ спортивну залу в школі № 20. Спільно з Фондацією Фенікс заміне-

но всі старі вікна в школі № 30.

Завдяки французькій неурядовій організації «Acted»:

розпочато великі структурні ремонти в гімназіях № 20, 33, 34; виконано ремонти в укріпленнях шкіл № 5, 11, 14, 29, 30, 34 (незабаром розпочнеться ремонт ще і в ліцеї № 22); здійснено ремонти санвузлів у школах № 2, 6, 14, 15, 20, 33; облаштовано кімнати гігієни в гімназіях № 27, 28, 34; здійснено заміну елементів опалення (№ 2, 14, 15, 20, 27, 28, 29, 33, 34) та освітлення (№ 2, 15, 33, 34); облаштовано пандуси (№ 6, 14, 20, 33, 34); замінені вікна у гімназії № 28;

встановлено систему очищення води в школах № 2, 14, у ці ж заклади завезено меблі, різну техніку, а цього року очікуємо нове сучасне обладнання для харчоблоків.

Містом-побратимом Меммінгеном надано фінансову допомогу для оновлення дидактичних матеріалів та мультимедійного обладнання для кабінетів біології в ліцейях № 1, 12, 15 та 22.

БФ «Фортечний» встановив на покрівлях п'яти закладів освіти сонячні панелі.

Професійно-технічні училища. Finn Church Aid надало початок створенню сучасних навчально-практичних центрів на базі двох професійно-технічних училищ – для зварювальників у залізничному ліцеї, для автослюсарів у вищому професійному училищі.

Отримано 800 роутерів

Забезпечення шкіл безперервним доступом до мережі інтернет – дуже важливе питання. Від організації «Save the Children» Чернігівщина отримала 800 маршрутизаторів. «Завдяки цим пристроям ми зможемо організувати освітній процес навіть в укріпленнях, а ще – розширити можливість для роботи з освітніми платформами й цифровими ресурсами. Особливо така допомога є потрібною для шкіл, що працюють там, де стабільне підключення до мережі часто є проблемою», каже Юрій Музика, начальник Управління освіти і науки Чернігівської ОДА. Роутери розподілили на 304 освітні заклади у 54 громади.

Сновський ліцей: крок до енергонезалежності

Завдяки співпраці з Програмою EGAP, що виконується Фондом Східна Європа, у найбільшому опорному навчальному закладі громади, Сновському ліцеї № 1, встановили 26 сонячних панелей потужністю 14 кВт.

Вартість обладнання становить 1 млн. грн. Система обладнана акумуляторними батареями, що дозволить школі працювати до 5 годин абсолютно автономно навіть під час блекаутів і недостатності сонячної енергії та проводити повноцінні уроки з використанням комп'ютерної та мультимедійної техніки.

«Ми вже рік співпрацюємо з Програмою EGAP, – розповідає директорка Сновського ліцею № 1 Алла Єрмоленко, – Завдяки їм у нашому ліцеї обладнано STEM-кабінет, який включає в себе кабінет робототехніки та 3D лабораторію. Ми щиро вдячні благодійникам за їх допомогу».

У Сновському ліцеї № 1 навчаються 570 учнів, у тому числі 19 внутрішньо переміщених осіб.

Чернігів: проїзд пільговиків – лише за транспортними картками

Таке нововведення ухвалено рішенням міської ради. Від 1 січня для безкоштовного проїзду в громадському транспорті міста вже недостатньо пенсійного посвідчення чи іншого документу, що дає право на пільгу. Для проїзду пільговикам треба мати, крім документа на пільгу, спеціальну електронну транспортну картку. Причому, зайшовши в транспорт, нею треба негайно зафіксувати свій проїзд на спеціальних пристроях – валідаторах. Транспортні картки протягом останніх місяців 2024 року безкоштовно видавали всім пільговикам. За ними вже звернулися 58 тисяч жителів міста, що мають пільги на проїзд: 39 тисяч пенсіонерів і 19 тисяч інших пільговиків.

Такі картки видаються лише мешканцям Чернігова, які тут зареєстровані. Тобто і пільга поширюється лише на них. Мешканці інших містечостей мусять платити. В тому числі і пільговики, які працюють в Чернігові, люди, які щодня приїждять сюди для лікування в медичних закладах.

Є можливість пільгового проїзду і для

іногородніх пільговиків, які працюють Для цього людина подає в установу, яка видає картки, документ про свою роботу чи навчання.

Ведення карток міська рада мотивувала фінансовими причинами. Річ у тім, що хоч держжава законом і надала право таким-то категоріям людей їздити в громадському транспорті безкоштовно, але в останні роки не надає містам фінансову компенсацію на пільговиків. І міста повинні самі, зі свого бюджету, платити таку компенсацію транспортним організаціям, за те, що вони недоотримують значні кошти від перевезень, бо возять тисячі пасажирів безкоштовно.

Раніше Чернігівська міська рада визначала цю компенсацію своєму з тролейбусному управлінню, автомобільним перевізникам досить умовно. Тепер же в міськраді заявили, що визначатимуть більш точно: будуть виходити з кількості обслужених пільговиків, зроблених ними поїздок. Ось саме для цього кожен пільговик і повинен в кожному поїзду відмітити у валідаторі свою картку.

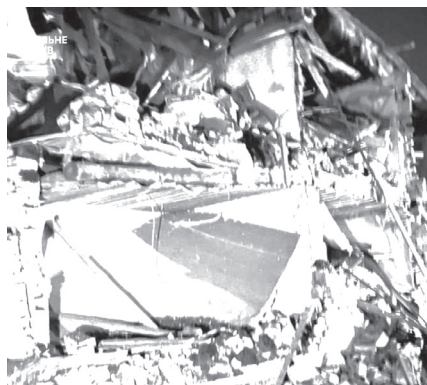
Обстріли області

3 січня пообіді російські агресори завдали ударів трьома ракетами по околицях Чернігова. 2 будинки зруйновано 28 пошкоджено. 7 чоловік було поранено.

На жаль, не обійшлося і без загибелі. Від обстрілів загинув кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник освіти України, доцент кафедри філологічних дисциплін обласного інституту післядипломної освіти імені Ушинського Олексій Анатолійович Гальонка.

Й о м у було 72 роки. Автор понад 100 наукових матеріалів, також відредагував та підготував до друку десятки збірників методичних матеріалів педагогів Чернігівщини. У березні 2022 внаслідок російських обстрі-

лів Чернігова у нього згорів дерев'яний, обкладений цеглою, батьківський будинок. В ньому згоріло все майно. В тому числі велика бібліотека – чотири тисячі книжок, журналів, газет, які збирав десяти років. Також згоріли колекція з 40-а старовинних вишиванок, картини. І ось загибель...

Увечері 4 січня російські агресори скинули 4 керовані авіабомби на житловий масив у центрі прикордонного міста Семінівка. Пошкоджені зазнали адмінбудівля, лікарня, кафе, житлові будинки і автомобілі мирних громадян. 7 чоловік було поранено.

Олександр Олійник: поет, журналіст

1 січня відзначив своє 85-річчя відомий чернігівський поет, журналіст Олександр Олійник. Працював у різних засобах інформації. А його робота на обласному радіо, за суттю волонтерська, – це унікальне досягнення, варті і Книги рекордів: майже чотири десятиліття випуск щомісячний літературний журнал «Сонячні кларнети». Відтак має величезний архів літературного життя області та України за десятки років, як і багатий фотоархів.

Олександр Григорович – постійний читач, передплатник і автор нашої газети «Світ-інфо», як і додаткового нашого видання – літературно-мистецької газети «Струна». Друкуємо публікацію про ювіляра, яку написав теж наш читач, передплатник і автор Олександр Молибога. Вона була розміщена на сайті «Спеціальний кореспондент» 22.07.2023 р., але цілком актуальна.

З чернігівським журналістом та поетом Олександром Олійником особисто познайомився в лютому 2015 року на відзначенні дня народження Чернігівської обласної газети «Світ-інфо». Під час розмови з ним дуже багато чого дізнався цікавого про письменників Чернігівщини. Склалося враження, що краще його зазначеної теми ніхто не знає. І ось вже протягом наступних років ми спілкуємося, адже в Олександра Григоровича є чому почитатися.

Народився Олександр Олійник 1 січня 1940 року в місті Барвінкове на Харківщині, у 1946 році сім'я переїхала до селища Варва Чернігівської області.

Після закінчення факультету журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка працював на журналістській ниві, а саме – власним кореспондентом «Укрінформу» (1980 – 2004 роках). З 1979 по 2018 роки – рівно 39 років на обласному радіо, автором та ведучим щомісячного літературного радіожурналу «Сонячні кларнети».

Героями радіожурналу було дуже багато відомих письменників і поетів: Володимир Дрозд, Євген Гуцало, Леонід Горлач, Борис Олійник та інші.

Працював у Чернігівській обласній молодіжній газеті «Комсомольський гарт» (з 1991 року – «Гарт»), з 1992 року в газеті «Сіверщина». Деякий час був редактором Чернігівської обласної газети «Біла хата».

Олександр Олійник – автор віршів «Олені на станції» (1971), «Зарічка» (1992), «Чорний птах» (1994); друкувався в численних колективних виданнях.

2009 році видано його книгу «Усе переходить у спомини», до якої увійшли названі збірки, а також твори, що написані після виходу останньої з них.

Публікується в українських та зарубіжних журналах та альманахах. Перекладає з білоруської, сербської, чуваської, російської мов.

Лауреат премій імені Михайла Коцюбинського, імені Боiana, імені Івана Кошелівця та Міжнародної літературної премії «Тріумф».

Нині Олександр Григорович веде рубрику «Письменники Чернігівщини» в газеті «Світ-інфо» та на сайті «Біла хата».

Пропонуємо до вашої уваги поезію Олександра Григоровича, написані в різні роки.

*Усе переходить у спомини –
Барвисті, неначе вертеп:
І дим з найріднішого комина,
І гори, і море, і степ.*

*І світ зі своїми огромами,
І правда, і кривда, і зло.
Нехай переходить у спомини,
Аби тільки довше ішло.*

*По полю, де врунеться жито,
Де жайвір, і ластівка, й шпак
Де хочеться мить зупинити,
Вона ж, наче супер-літак.*

*Вона, мов космічна ракета,
Летить і упику не зна.
Ну, де ти, ну, де ти, ну де ти,
Невлонна життя тайна ?*

*Живем, тож виходить
не вдома ми –
В театрі, де царствує грим,
Де все переходить у спомини,
Як дрова – у попіл і дим.*

*Дякую, мої дороги, вам
За щемливих спогадів габу.
Із віконця «Волги» прудконою
Я дочці показую гарбу.*

*І мала цікавиться негайно,
Що воно за дивина така.
Але я не натискаю гальма,
Ніколи – дорога неблизька.*

*О дорого, вічна моя доле,
Буднів незавершений парад,
Ти мигнеш перед очима доні,
Наче випадковий кінокадр.*

*А майбутнє, що йому я заздрю,
Вже онуці хитро підморгне,
Може, й не лишивши в тому
кадрі
Ні гарби, а ні «Волги», ні мене...*

*Поетам легше дихалося вчора,
Жилося і вільніш, і веселіш.
Було, почувеш солов'їні хори,
Подивився на мерехтливі зорі,
Підшукуй рими – і готовий вірш.
А про лелеку гордого тим паче
Рядок торкав і для глухих
струну.
Сьогодні ж навіть море
мертво плаче,
Записана в релікти сіра качка,
І ластівку, мов диво дивне,
вбачив
За літо вперше усього одну...*

*Черемхи квіти під ласкавим
вітром
Танцюють вальс у мене
за вікном.
Травневий світе, це твої
привіти
На вітах ніжних засіяли сном.*

*Що відповісти вам, біляві
шати?
Якби ж розгледіть істину
з імли:
Чи ви прийшли веснянку
проспівати,
Чи ви уже прощатися
прийшли?..*

Олександр МОЛИБОГА
Чернігів

Чернігівське земляцтво в Києві

Воно одне з найдавніших і наймасовіших обласних земляцтв столиці. Ця громадська організація багато робить для згуртування мешканців столиці – уродженців Чернігівщини, допомоги рідному краю.

В Міжнародному виставковому центрі столиці 19 грудня відбулася звітно-виборча конференція ГО «Товариство «Чернігівське земляцтво». Зі звітною доповіддю про роботу земляцтва у 2024 році виступив голова Ради Віктор Ткаченко. Ось основні положення звіту.

Новгород-Сіверське відділення земляцтва (голова – Засульський М. В.). Протягом року організовано кілька виїздів до районного центру з гуманітарною допомогою від земляцтва та ряду київських підприємств і благодійних фондів. Передано військовим Новгород-Сіверщини 2 станції РЕБ, 5-тонний вантажний автомобіль, одяг, ковдри. Велика допомога надана Новгород-Сіверській міській лікарні – ліки, медикаменти, перев'язувальні матеріали, вітаміни, ходунки, пральна машина

Біженцям з прикордонних районів, сім'ям малозабезпечених надано 2 тони одягу, партії продуктових наборів, господарчих наборів, меблі, побутові речі. Діти району відпочили в реабілітаційному центрі в Закарпатті, а загальна сума допомоги за рік становила більше 2 000 000 грн.

Менське відділення (голова – Довгий С. О.). Благодійний фонд родини Довгих активно допомагає військовим, медикам, внутрішньо-переміщеним особам не тільки на Чернігівщині, а і в Харківській, Донецькій та Миколаївській областях. Станіславом Довгим започаткована програма пересувних наукових виставок Музею науки, перша з яких відкрита в Чернігові.

Прилуцьке відділення (голова – Кривонос П. О.) Фотомарафон «Стежками Тараса Шевченка» з організацією подорожі прилуцьких студентів за маршрутом Прилуки – Сокиринці – Тростянець. Дитячому будинку «Надія» в Прилуках надана матеріальна, речова допомога. Видана збірка «Сім'я родом із 33-го» про голодомор у селі Боршна Прилуцького району та книга «Голодомор 1932- 1933 р.р. в Талалаївському районі». Військовим передано понад 200 захисних курток, 100 маскхалатів, захисні 3 нашолюмки.

Козелецьке відділення (голова – Гриценко М. П.) Активна участь у допомозі III штурмовій бригаді. Фінансування ремонтних робіт у Навчальному центрі (Десна). Допомога у лікуванні поранених військовослужбовців, матеріальна допомога родинам загиблих, збір продуктів харчування, одягу та інших засобів для ЗСУ.

Сосницьке відділення (голова – Орехович О. Ф.) Збираються кошти на потреби бійців і переміщених осіб, техніка, прилади, РЕБ, бронезилети та інше спорядження, надається до-

помога пораненим. Надана грошова допомога Сосницькому навчально-реабілітаційному центру.

Бобровицьке відділення (голова – Пінчук А. М.) Придбаний Старобасанській школі-інтернату генератор,

Валерій Демченко

При обранні керівництва на наступний 5-річний термін багаторічний очільник організації Віктор Ткаченко запропонував обрати головою Ради ГО «Товариство «Чернігівське земляцтво» Валерія Демченка, який у земляцтві з 2007 року, а з 2015 року – голова молодіжного відділення.

Перед початком голосування Валерій Демченко ознайомив присутніх зі своєю біографією.

Він народився 30 червня 1987 року в Чернігові. Закінчив гімназію гуманітарно-естетичного профілю № 31 (з відзнакою). Описля отримав диплом магістра за фахом «Комп'ютерноінтегровані технологічні процеси і виробництва» у Національному університеті харчових технологій. Там же здобув й другу вищу освіту за спеціальністю «Фінанси і кредит». Трудову діяльність розпочав на ЗАТ «Чернігівський механічний завод». Пізніше працював в рідному університеті та приватних компаніях. Працював інженером-програмістом у державній установі «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України», де у 2016 році був призначений заступником головного лікаря. У 2021 – 2022 роках очолював державну установу «Всеукраїнський молодіжний центр» Міністерства молоді і спорту України. З 2024 року викладач фахового коледжу Університету трансформації майбутнього.

Конференція обрала Валерія Демченка новим головою земляцтва.

Віктору Ткаченку за особливі досягнення у розвитку земляцького руху та керівництво Товариством понад 25 років конференція присвоїла звання почесний голова Ради ГО «Товариство «Чернігівське земляцтво».

За благодійницьку роботу на теренах малої Батьківщини, особистий внесок у розвиток земляцького руху на Чернігівщині, захист нашої України на фронті та в тилу конференція ухвалила рішення про нагородження членів Товариства. Ось хто відзначений.

Почесна відзнака: Григорій Шкробель (Носівське відділення, тут і далі вказуються відділення).

Цінний подарунок: Михайло Гриценко (Козелець).

Почесна грамота: Тетяна Череп-Пероганич (Бобровиця), Сергій Граб (Ріпки), Олексій Орехович (Сосниця), Микола Гордієнко (Прилуки), Леонід Соколов, Володимир Коляденко (Новгород-Сіверський), Вікторія Федорченко (Мена), Ніна Саєнко (Борзна).

Подяка: Андрій Гайовий (Корюківка),

Володимир Пінчук (Ріпки), Іван Забіяка (Прилуки).

Фото Олексія Ореховича та Володимира Пінчука.

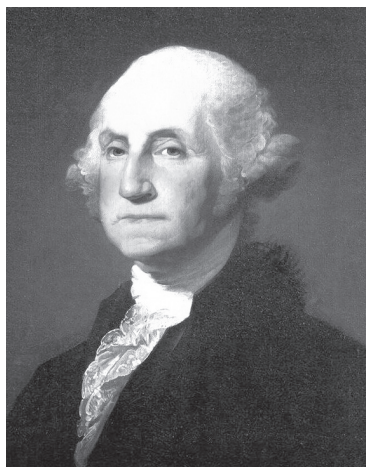
Віктор Ткаченко

Цікаві факти про інавгурацію президента США

Світ готується до інавгурації нового президента США, яка є важливою подією на міжнародній арені. Ця церемонія знаменує офіційний початок президентського терміну й задає тон майбутній політиці США. Інавгурація президента США є не тільки політичною подією, а справжнім національним ритуалом, який поєднує в собі яскраві історичні традиції, глибокий символізм, а також служить своєрідною сценою для політичних заяв, інтриг і навіть курйозів. Це момент, коли американська демократія демонструє свою спадковість, а світ уважно спостерігає за найважливішим переходом влади в одній із найвпливовіших держав.

Традиції, які формувалися крізь століття

Щоразу інавгурація перетворює Вашингтон на магніт для понад двох мільйонів людей, які приїжджають до столиці, щоб побачити цю подію на власні очі. Водночас у всіх штатах США середина дня стає неформальним святом: багато офісів завершують роботу, аби люди могли переглянути трансляцію церемонії. Попри всю масштабність заходу, є лише одна офіційна обов'язкова частина інавгурації – це складання присяги президентом. Інші елементи – урочисте чаювання в Білому домі, парад, прийоми й бали – доповнюють цей день, додаючи йому величчя та видовищності.

Інавгурація президента США є унікальним сплетінням історії, традицій та політики. При цьому кожен новий президент додавав до цієї церемонії свої акценти. Так, перший Президент США Джордж Вашингтон (на фото) заклав основу інавгураційного ритуалу. У 1789 році у Федерал-холі він поклав руку на Біблію та проголосив слова присяги, записані в Конституції: «Я урочисто присягаю, що буду сумлінно виконувати обов'язки президента Сполучених Штатів і в повну міру моїх сил буду підтримувати, охороняти і захищати конституцію Сполучених Штатів».

У 1789 році Джордж Вашингтон став першим президентом, який присягнув на посаду у Нью-Йорку. Тоді столиці Вашингтон ще не існувало, а сама церемонія була мінімалістичною. Саме Вашингтон, як вважається, започаткував традицію завершувати присягу словами «Хай допоможе мені Бог». Згодом ці слова стали невід'ємною частиною церемонії для більшості президентів.

Часто президенти кладуть руку на Біблію, але це не є обов'язковою вимогою. Кожен президент обирає книгу або документ, які мають для нього особливе значення. Наприклад, Ліндон Джонсон склав при-

сягу на католицькому молитовнику, а Теодор Рузвельт — взагалі без книги.

Інавгурація президента США проходить за суворо визначеним протоколом. У день церемонії новообраний президент і віце-президент із дружинами прибувають до Білого дому, де їх зустрічають чинний президент і перша леді. Після цього дві пари вирушають до Капітолія. На його західній сходинці, у присутності конгресменів і сенаторів, проводиться присяга віце-президента, а згодом і самого президента. Після цього президент виголошує інавгураційну промову, в якій окреслює головні напрями своєї адміністрації. Після складання присяги новий президент разом із кортежем прямує від Капітолія до Білого дому. Уздовж дороги на нього чекають тисячі глядачів, які вітають нового лідера.

Відбувається урочистий парад, який президент спостерігає зі спеціальної трибуни. Він проходить Пенсільванія-авеню, прямує від Капітолія до Білого дому.

Завершується день святковими балами та прийомами, які організовують у Вашингтоні того ж вечора або наступного дня.

Томас Джефферсон, третій президент США, зробив вагомий внесок у розвиток цієї церемонії. Після своєї другої інавгурації він на коні проїхав до президентського особняка, супроводжуваний механіками з військово-морської верфі, які грали музику. Ця подія започаткувала традицію інавгураційного параду, що символізує єдність президента з народом.

Четвертий президент, Джеймс Медісон, ввів новий елемент — інавгураційний бал. Перший бал став знаковою подією, і з часом кількість таких заходів значно зросла. Вони перетворилися на яскраві та вишукані святкування, які проводяться не лише у Вашингтоні, а й в інших містах США.

Цікаві моменти інавгурації президентів США

Інавгурації завжди проходили за будь-яких обставин, навіть у непростих умовах. Крім того, трагічні події не раз змінювали хід інавгурації. Наприклад, після вбивства Джона Кеннеді в 1963 році його наступник, Ліндон Джонсон, склав присягу на борту президентського літака в аеропорту Далласа. Ця церемонія стала єдиною в історії, яка відбулася у такому місці, і вперше її провела жінка — федеральний суддя Сара Т. Х'юз.

Промови президентів також були знаковими. У 1841 році дев'ятий президент Вільям Генрі Гаррісон провів найдовшу, тривалістю дві години, промову на холоді під дощем, відмовившись від пальто та парасольки. Його необачність коштувала йому життя: через три тижні він захворів і помер від пневмонії, ставши найкоротше правлячим президентом США. Джордж Вашингтон, навпаки, став автором найкоротшої промови, яка містила

лише 135 слів, проте її зміст і досі залишається символом лаконічності й сили слова.

Сучасні інавгурації часто привертають увагу своїм масштабом і витратами. Інавгурація Дональда Трампа у 2017 році стала найдорожчою в історії США, коштуючи 90 мільйонів доларів. Ця сума перевищила витрати на обидві інавгурації Барака Обами.

Інавгурація президента в США також має свої моменти безпеки. Наприклад, під час інавгурації Джо Байдена у 2021 році на підтримку порядку у Вашингтоні було залучено понад 20 тисяч нацгвардійців через загрозу заворушень після штурму Капітолію.

Капітолій, де проходить присяга президента, традиційно відкритий для всіх охочих. Але з часом інавгураційні гуляння ставали надто хаотичними, і для уникнення погромів доступ до цієї частини церемонії було обмежено.

Цікавим фактом є й те, що афроамериканці вперше взяли участь в інавгураційному параді у 1865 році, жінки — у 1917-му, а у 1997 році інавгурація Білла Клінтона вперше транслювалася онлайн.

Усі офіційні заходи, включно з церемонією складання присяги, оплачуються з державного бюджету, тобто за кошти платників податків. Натомість урочисті бали й паради фінансуються приватними спонсорами.

Традиційно після завершення церемонії колишній глава держави залишає Вашингтон. Це відбувається безпосередньо зі схилів Капітолійського пагорба, зазвичай за допомогою президентського гелікоптера, який доставляє його та найближчих членів сім'ї в обране місце. Відтоді Білий дім стає виключною резиденцією нового президента.

Сцена для інавгурації щороку будується заново, враховуючи архітектурні особливості Капітолія. Перед самою церемонією проводиться репетиція, де головних дійових осіб замінюють дублери. Репетиція важлива для узгодження дій служб, оркестру, поліції та інших учасників заходу.

Ще одним цікавим елементом інавгурації є так звана «церемонія підписання». Її започаткував Рональд Рейган у 1981 році. Після складання присяги президент разом із найближчими помічниками та лідерами Конгресу вирушає до Президентського кабінету, розташованого в крилі Сенату, де підписує свої перші укази. Це символізує офіційний початок його роботи на посаді.

Чому інавгурація проводиться саме 20 січня

Спочатку інавгурація мала іншу дату, яка тривалий час залишалася незмінною. Однак розвиток суспільства, технологій і необхідність швидшої передачі влади привели до значних змін у цій процедурі.

У 1789 році, коли перший президент США Джордж Вашингтон

вступав на посаду, його інавгурація відбулася 30 квітня. Ця дата була обрана через тривалість підготовки нового уряду та організаційних процедур після перших виборів. Проте це було радше винятком, ніж правилом.

У 1797 році Конгрес визначив 4 березня як офіційний день початку роботи нового уряду, і ця дата стала постійною для інавгурацій наступних президентів. Упродовж 140 років саме 4 березня знаменувало зміну влади, за винятком випадків, коли президенти складали присягу в інший день через екстрені обставини, такі як смерть чи відставка попередників.

Однак із часом стали очевидними недоліки цієї дати. Технологічний прогрес значно пришвидшив підрахунок голосів і пересування виборців, що зробило чотиримісячну затримку між виборами і вступом президента на посаду неактуальною. Крім того, у періоди криз, таких як Велика депресія, цей проміжок часу створював додаткові труднощі для ефективного керівництва країною.

У 1933 році Конгрес ухвалив 20-ту поправку до Конституції США, яка скоротила перехідний період між виборами і початком президентського терміну. Нова дата — 20 січня — дозволила забезпечити швидшу передачу влади, підвищити ефективність управління і скоротити період політичної невизначеності. Ця зміна стала важливим кроком у вдосконаленні політичної системи США. Важливо зазначити, що навіть із новою датою існують певні виключення. Якщо 20 січня припадає на неділю, офіційна церемонія присяги проводиться в приватному порядку, а публічні урочистості переносяться на 21 січня.

Хто запрошується на інавгурацію президента США

Інавгурація президента США завжди викликає значний інтерес у світі, але протокол цієї події залишається майже незмінним уже понад століття. З 1874 року на інавгурації американських президентів іноземні лідери не запрошуються, що підкреслює внутрішній характер цієї церемонії. Замість цього на подію запрошуються дипломати, які представляють свої країни. Однак кожен бажаючий може відвідати інавгурацію, отримавши безкоштовний квиток, який зазвичай роздають представники інавгураційного комітету. Часто такі квитки можна отримати навіть на підходах до Капітолійського пагорба. Проте доступ до сцени, де відбувається церемонія, мають лише обрані особи, такі як члени сім'ї президента, конгресмени та інші високопосадовці. Для пересічних глядачів передбачені стоячі зони на певній відстані.

Майбутня церемонія викликала хвилю обговорень через рішення Дональда Трампа запросити кількох іноземних лідерів. Такий крок порушує усталену політичну традицію США. Зокрема, на інав-

гурацію були запрошені президенти Аргентини та Сальвадору. Президент Аргентини Хав'єр Мілей вже підтвердив свою участь, тоді як лідер Сальвадору Наїб Букеле ще вагається через міркування безпеки. Особливу увагу привернуло запрошення Дональдом Трампом голови КНР Сі Цзіньпіна. Однак китайський лідер відмовився від участі в інавгурації, в ній візьмуть участь посол Китаю та його дружина, що відповідає загальноприйнятій практиці.

Новини про те, що Дональд Трамп не запросив Володимира Зеленського на свою інавгурацію, спричинили хвилю обговорень серед українців і навіть певний подив. Для багатьох це виглядало як дипломатичний жест, що має прихований підтекст. Утім, варто прояснити ще раз: лідери інших держав традиційно не отримують запрошення на церемонію інавгурації президента США, це суто внутрішньополітична подія. Її основною метою є символічна передача влади та єдність нації. Зазвичай на церемонії присутні американські політики, члени Конгресу, Верховного суду, представники медіа та запрошені гості з числа громадян. Що ж стосується заяв Трампа про те, що він готовий прийняти Зеленського, якби той вирішив прийняти, то це швидше дипломатичний жест, а не порушення протоколу. Лідери іноземних держав можуть бути присутні на церемонії лише в приватному порядку, без офіційного статусу.

В історії США було кілька випадків, коли президенти не брали участі в інавгурації своїх наступників. Причини цього були різними, і не завжди вони пов'язані з особистим ставленням до наступника. Наприклад, другий президент США Джон Адамс після поразки на виборах 1800 року був настільки засмучений, що вирішив залишити Вашингтон і не бути присутнім на інавгурації Томаса Джефферсона. Подібну ситуацію повторив шостий президент Джон Квінсі Адамс у 1829 році, покинувши місто, щоб уникнути участі в церемонії присяги Ендрю Джексона, з яким у нього були напружені стосунки.

У 1841 році восьмий президент Мартін ван Бюрен також не з'явився на інавгурації Вільяма Гаррісона. Історики зазначають, що їхні стосунки були доброзичливими, і ймовірно причиною відсутності могла стати хвороба сина ван Бюрена. У 1869 році Ендрю Джонсон, який раніше пережив спробу імпичменту, відмовився бути присутнім на інавгурації Улісса Гранта.

Ще один випадок стався у 1921 році, коли Вудро Вільсон через серйозний стан здоров'я не зміг взяти участь у церемонії інавгурації Воррена Гардінга. Два роки до цього Вільсон переніс важкий інсульт, але все ж таки прибув до Капітолія в автомобілі разом із наступником. У 1974 році Річард Ніксон, достроково покинувши свою посаду після Вотергейтського скандалу, також не був присутнім на інавгурації Джеральда Форда, адже залишив Вашингтон ще до того, як офіційно втратив президентські повноваження. Ці випадки є винятками із загальної традиції передачі влади в США, яка зазвичай супроводжується урочистою присутністю колишніх і новообраних лідерів.

Цікавим є те, що на відміну від Дональда Трампа, який пропустив інавгурацію Джо Байдена у січні 2021 року, нинішній президент США припустив, що може бути присутнім на інавгурації Трампа.

В українців Флориди

Українська громада у південно-західній штату Флорида (США) мала нагоду показати зразки своєї культури та заспівати українських і американських колядок 7-го грудня, в центрі парку міста Веніс на Флориді. Це вже другий рік українська громада організувала святочну Різдвяну програму, щоб подякувати своїм сусідам і приятелям американцям за підтримку, яку вони надають Україні та її народу в жорстокий час нападу Москви на Україну.

Під наметом можна було оглянути зразки української народної творчості та святочний Різдвяний стіл. Тут також був стіл з різдвяними прикрасами які виготовили членкині Союзу Українок Америки (СУА-56 Відділ), під проводом Богдани Пужик. А виставку фотографій з руйн в сучасній Україні та поранених її жителів підготувала Анна Мацілінська.

Альтанка, в якій відбувалася святочна програма, була прибрана вишиваними рушниками, а перед нею був великий напис з колядниками: «Merry Christmas» та «Христос Роджається».

Ведуча програми Богдана Пужик коротко розповіла присутнім гостям про українські Різдвяні звичаї та перекладала англійською мовою зміст українських колядок.

Програму відкрила бандуристка Зіновія Заковоротна, учителька з Криму, яка проживає тепер на Флориді. Вона виконала на бандурі «Merry Christmas» та віночок Різдвяних пісень. Новостворений дитячий хор «Світанок Флориди» під проводом маестра Олега Майовського виконав «Ой над Вифлеємом», «У полі, у полі», «2Ангели в небі» та «Радуйтеся усі люди».

Баритон Максим Вишкварок, який недавно прибув на Флориду, виконав «Добрий вечір тобі» та «Старий рік минає». Від родини Мироник, яка походить з Буковини і співає разом вже багато років, ми почули «Віночок Різдвяних пісень», «Радій і співай» та «Веселіться небеса». А 12-літня Олександра Кабачій, яка прибула до Флориди в 2022 році, була лавреаткою на міжна-

Біля напису: Юрій Шевчук і Віра Боднарчук

Вигляд на поляну, гості

Дитячий хор «Світанок Флориди»

родних фестивалів, виконала «Святий вечір». 14-літня Жізелъ Бебик на скрипці виконала «Hallelujah» і «Angels we have heard on high». Знана в Україні співачка фолкльору Вікторія Луганська виконала пісню «Роди, Боже, жито», а разом зі своєю донею Дариною, яка була нагороджена на багатьох фестивалях, вони співали «Ой ясна-красна калина у лаврі» та «Щедрик». Програму завершив церковний хор св. Марії, під проводом др. Юрія Шевчука.

Розголос про «Українське Різдво у Веніс» був описаний у місцевій пресі.

Щира подяка організаторам цієї імпрези: Богдані Пужик (ведуча програми), Іні Тунстан (голова 56 Від. СУА), Юлі Даніловець (програма), Ліді Білоус, Дарії Томашоскій, Каті Шевчук, Юрієві Шевчуку (фотограф), Анні Мацілінській, Галі Лісничій, Вікторіві Лісничому, Олі Бабчук і Лесі Попель.

Віра БОДНАРУК,
Голова Громадського Комітету Південно-західної Флориди, Голова Товариства Української Мови (США), професор

Повідомляє Служба безпеки України

За матеріалами СБУ 15 років тюрми заочно отримав командир батальйону рф, який воював проти Сил оборони України на Запорізькому напрямку

Служба безпеки збирала доказову базу на ще одного злочинця, який воював проти українських військових під час тимчасової окупації частини Запорізької області.

Ним виявився 42-річний мешканець АР Крим, який з початку повномасштабного вторгнення через свою антиукраїнську позицію вступив до лав зс рф.

Тоді його призначили заступником командира штурмового батальйону «Таврида» та перекинули до Запорізької області виконувати бойові завдання окупантів.

Там він віддавав накази тероризувати учасників руху опору на блокпостах, які хотіли виїхати до підконтрольної Україні території, а також накази будувати фортифікаційні споруди для армії рф.

Крім цього, неодноразово висловлював підтримку вищого військового керівництва рф та засуджував дії українських бійців на одній із популярних медіа-платформі.

На підставі зібраних слідчими СБУ доказів суд заочно визнав зловмисника винним за двома статтями Кримінального кодексу України:

ч. 2 ст. 111 (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану);

ч. 7 ст.111-1 (добровільна участь в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях чи надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти ЗСУ).

Наразі зрадник перебуває на тимчасово окупованій території України. Тривають комплексні заходи щоб знайти і покарати зловмисника за злочини проти нашої держави.

Розслідування проводили співробітники СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва обласної прокуратури.

За матеріалами СБУ засуджено військового рф, який розграбував майно аграрного підприємства

За матеріалами Служби безпеки України до 12 років позбавлення волі заочно засуджено ще одного загарбника, причетного до пограбування аграрного підприємства Чернігівщини.

Мова йде про стрільця 74-ї окремої моторизованої бригади 41-ї загальновійськової армії збройних сил рф, сержанта Фаїла Хуснутдінова.

У березні 2022 року він спільно з іншими окупантами вдерся на територію приватного товариства, розташованого в с. Андріївка Чернігівського району.

Мародери викрали оргтехніку, побутову електротехніку, офісні меблі тощо.

Слідчі СБУ ретельно задокументували факт причетності окупанта до вчинення злочину.

На підставі зібраних під час розслідування доказів суд визнав військового злочинця винним за ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни за попередньою змовою групою осіб).

Йому винесено заочний вирок – 12 років позбавлення волі.

Співробітники Служби безпеки вживають комплексні заходи для притягнення рашиста до відповідальності.

Досудове розслідування здійснювали слідчі Управління СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

Спортивна панорама

Олександр Усик вдруге переміг Ф'юрі та захистив чемпіонські титули

На стадіоні Kingdom Arena у саудівському Ер-Ріяді 21 грудня відбувся вечір боксу, головною подією якого став бій у надважкій вазі між українським боксером Олександром Усиком і британцем Тайсоном Ф'юрі. На кону поєдинку стояли чемпіонські пояси, якими володіє українець, – WBA, WBC, WBO та IBO.

Усик діяв активніше, проте бій вийшов надзвичайно конкурентним і пройшов усю заплановану дистанцію в 12 раундів. У підсумку всі троє суддів одностайно віддали перемогу Усику з однаковим рахунком 116:12.

В першому поєдинку між ними, який відбувся 18 травня в Ер-Ріяді, українець переміг британця розділеним рішенням суддів.

Після перемоги Усик підняв на ринзі шаблю гетьмана Мазепи

Ця шабля – один з найцінніших експонатів Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського. До Саудівської Аравії шаблю доставили з дотриманням усіх норм та під контролем музейних фахівців. Її презентація – важливий крок культурної дипломатії. «Шабля гетьмана Мазепи зроблена наприкінці XVII століття. Вона є зразком українського зброярства, сформованого зокрема під впливом країн му-

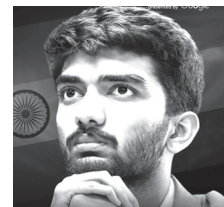
сульманської східної культури, з якими Україна підтримувала дипломатичні й торгові відносини. Шаблю Іван Мазепа подарував за гарну службу осавулу Савичу. Згодом його нащадки продали її збирачу колекції української старовини Василю Тарновському. Так вона опинилася в нашому музеї, щоб сьогодні презентуватися на весь світ українську культуру та одного з найвидатніших українських воїнів», розповів Максим Блакитний, директор музею.

Цей проєкт з демонстрацією шаблі організували Благодійний фонд Олександра Усика та UKRAINE WOW (співзасновниці Ярослава Гресь та Юлія Соловей).

Гукеш з Індії – 18-й чемпіон світу з шахів

Гукеш Доммараджу в грудні здобув перемогу у матчі за світову корону, перегравши у вирішальній партії китайця Діна Ліжєня, який володів титулом. Зустріч завершилася з рахунком 7,5 : 6,5.

У віці 18 років, 6 місяців і 14 днів Гукеш став наймолодшим володарем шахової корони, побивши рекорд Гаррі Каспарова, який 1985 року став чемпіоном світу у віці 22 років.

Захист звання чемпіона світу Гукеш проведе у 2026 році, зігравши з переможцем турніру претендентів.

Першим чемпіоном світу став у 1886 році уродженець Чехії, котрий виступав за США, Вільгельм Стейніц. Він переміг у першому матчі за світову корону німця Цукерторта.

Далі новим чемпіоном ставав той претендент, котрий переміг діючого чемпіона. Змагання проводили ті чи інші шахові організації, спонсори. ФІДЕ – Міжнародна шахова федерація була утворена лише у 1924 році. А змагання на визначення чемпіона світу ФІДЕ почала проводити лише з 1948 року.

Наступними, після Стейніца, чемпіонами стали: Еммануїл Ласкер (Німеччина), Хозе Рауль Капабланка (Куба), Олександр Альохін, росіянин, котрий, втім, емігрував з більшовицького Союзу і до кінця життя мешкав у Франції, яку і представляв у шахах. У 1935 році Альохін поступився в матчі голландцю Максусу Ейве. Проте у 1937 році в матчі-реванші повернувся собі звання чемпіона. Альохін помер у 1948 році, будучи чемпіоном світу. Тоді ФІДЕ провела турнір шістьох найсильніших шахістів світу для визначення чемпіона. Переміг і став шостим чемпіоном представник СРСР Михайло Ботвинник. Далі йде низка чемпіонів теж від СРСР: Василь Смилов, Михайло Таль, Тигран Петросян, Борис Спаський (останній давно вже емігрував у Францію). У 1972 році Спаський програв матч за корону видатному шахі-

ту зі США Роберту Фішеру. Але через три роки той відмовився захищати титул у матчі з радянським шахістом Анатолієм Карповим, переможцем змагання претендентів. ФІДЕ проголосила Карпова чемпіоном.

У 1978 і 1981 роках переможцем змагань претендентів став Віктор Корчній, політичний емігрант з СРСР. Два його матчі з Карповим стали не лише шаховим двобоєм, а й політичним. Карпову вдалося захистити титул. Та у 1985 році Карпов програв матч за корону молодому Гаррі Каспарову. Між ними відбулося ще кілька матчів за корону, але Каспаров відстояв титул.

Далі він інспірував розкол у шаховому світі, пішовши проти ФІДЕ. Мотивував тим, що шаховий світ цілих 62 роки і до ФІДЕ визнавав чемпіона світу і тепер може обійтися без неї. ФІДЕ почала проводити свій паралельний розіграш шахової корони, і визначила кілька своїх чемпіонів. Втім, більшість шахової спільноти їх не визнавала.

Тим часом Каспаров програв матч за корону росіянину Володиміру Крамнику. Нарешті було проведено об'єднаний матч. Крамник його виграв і офіційно став 14-м чемпіоном світу. Його переміг представник Індії Віші Ананд. А того у 2013 році – Магнус Карлсен з Норвегії. Він безроздільно перебував на шаховому троні 10 років.

Скандал вибухнув у 2023 році. Турнір претендентів виграв росіянин Ян Непомнящий. І тут в шахи знову втрутилася політика. Вона давно там присутня, бо у керівництві ФІДЕ домінує Росія. Карлсен відмовився грати матч за корону з представником Росії. Фактично Карлсен відмовився від титулу чемпіона. ФІДЕ і позбавила його цього титулу. І провела матч за корону між Непомнящим і Дін Ліжєнем з Китаю, котрий зайняв друге місце в турнірі претендентів. Він і переміг у матчі, і став наступним 17-м чемпіоном світу. І ось програв матч Гукешу. На шаховому троні це вже другий представник Індії, яка вважається батьківщиною шахів.

Чемпіонат України з футболу

**Підсумки першого кола
Зіграно матчів, різниця забитих і пропущених м'ячів, набрано очок.**

Команда	Матчів	Забитих м'ячів	Пропущених м'ячів	Очок
Динамо	17	37 – 11	43	
Олександрія	17	26 – 12	38	
Шахтар	16	41 – 15	33	
Кривбас	16	22 – 13	31	
Полісся	17	24 – 16	27	
Карпати	17	22 – 21	24	
Рух	17	21 – 14	23	
Зоря	16	18 – 20	22	
Верес	17	17 – 24	19	
ЛНЗ	17	18 – 26	19	

Команда	Матчів	Забитих м'ячів	Пропущених м'ячів	Очок
Колос	17	11 – 12	18	
Ворскла	17	15 – 25	16	
Лівий берег	17	9 – 20	16	
Оболонь	17	10 – 29	14	
Чорноморець	17	11 – 25	12	
Інгулець	16	12 – 31	9	

Отже завершилося перше коло сезону 2024 – 2025 років. Крім цих 15-ти матчів, більшість команд зіграли і по два матчі другого кола. Деякі по одному, бо ряд матчів було перенесено. Чемпіонат продовжиться 22 лютого.

Оголошено, що після чемпіонату команда Рух зі Львова вливається в іншу львівську команду, відомий клуб Карпати. Основні гравці Рузу переходять туди вже зараз, а друге коло Рух дограє молодіжним складом.

107 років тому Ленін постановив вважати Українську Центральну Раду у стані війни з Росією

18 грудня 1917 року Раднарком на чолі з Ульяновим-Леніним постановив вважати Українську Центральну Раду у стані війни з Росією. Тобто, Українській Народній Республіці не оголосили війну, а заявили, що вона почала її першою... З території Росії та Білорусі вдерлися червоні банди Володимира Антонова-Овсієнка і Михайла Муравйова.

Відносини між Українською Центральною Радою і більшовицьким Раднаркомом (Радою Народних Комісарів) не склалися з самого початку. Центральна Рада категорично не сприйняла і засудила більшовицький переворот. 20 листопада 1917 року своїм Третім Універсалом вона проголосила Українську Народну Республіку у складі демократичної федеративної Росії – держави, якої на той момент не існувало. Але українські лідери наївно сподівалися, що вона все-таки колись постане.

Проте у більшовиків були зовсім інші наміри. Вони планували встановити диктатуру пролетаріату і здійснити світову комуністичну революцію. Прірва між Києвом і Петроградом зростала щодня – попри те, що і там, і там при владі перебували політики лівого спрямування.

Перша спроба більшовиків захопити владу в Києві зазнала невдачі у середині листопада 1917 року. Влада перейшла до рук Центральної Ради. За місяць більшовики підготували новий збройний виступ. Та українська влада зіграла на випередження: у ніч проти 13 грудня більшовиків та їхніх прихильників було роззброєно, під конвоем відправлено на залізничний вокзал і у товарних вагонах відправлено, як писали сучасники, «аж за Курськ, у Московщини».

Більшовицьке керівництво обурилося від такого «нахабства». Володимир Ульянов (Ленін) і Лев Бронштейн (Троцький) підготували ультиматум до Української Центральної Ради. Вранці 17 грудня 1917 року телеграфом його передали до Києва. Документ офіційно називався «Маніфест до українського народу з ультимативними

вимогами до Центральної Ради».

На початку ультиматуму заявлялося, що Раднарком визнає Українську Народну Республіку та її право на цілковите відокремлення від Росії або ж залишення у складі Росії на федеративних засадах. Більшовики також визнали право українського народу на національне самовизначення. Але далі йшли звинувачення та ультимативні вимоги.

Центральну Раду звинуватили у «двозначній буржуазній політиці», невизнанні радянської влади в Україні та «нечуваний зраді революції». До неї висунули чотири вимоги:

1) припинити дезорганізацію

шовами і пропустити через територію України їхні загони, які прямували для придушення козацького опору на Дону й Кубані);

4) припинити роззброєння більшовиків та їхніх прихильників в Україні та повернути зброю тим, у кого її відібрали.

У випадку невиконання вимог ультиматуму протягом 48 годин Раднарком погрожував «вважати Раду у стані відкритої війни проти радянської влади в Росії та на Україні».

Висунувши ультиматум, більшовики прагнули не отримати позитивну відповідь, а знайти привід для війни. Цілком очевидно, що Українська Центральна Рада не

фронту (тобто, відмовитися передислокувати або відкликати з німецько-австрійського фронту на Західній Україні українські військові частини і з'єднання);

2) заборонити пропуск через Україну російських козацьких частин, які поверталися з фронту до себе додому – на Дон, Урал та в інші області (пов'язано з тим, що російські козаки не визнали більшовицький переворот і зі зброєю в руках боролися проти «більшовизації» своїх областей);

3) сприяти «революційним військам» у боротьбі проти козаків (іншими словами, допомагати біль-

могла прийняти такий ультиматум. Зокрема, не мала достатньо військових сил, щоб перекрити шлях російським козакам із фронту додому.

18 грудня 1917 року голова Генерального секретаріату УНР Володимир Винниченко і генеральний секретар міжнародних справ Олександр Шулгин надіслали відповідь Раднаркому. В ній зазначалося, що Раднарком не має права втручатися у внутрішні справи України; уряд УНР визнає право російських козаків на самовизначення аж до відокремлення і тому пропускати їхні

Парад частин Вільного козацтва на Софійській площі Києва 30 грудня 1917 року. На передньому плані зліва – Михайло Грушевський (кадр кінохроніки, ЦДКФА України імені Г.С. Пшеничного)

частини через свою територію; для уникнення братовбивчої війни Раднарком запропонував відкликати усі більшовицькі частини з України.

Того ж дня Раднарком на чолі з Ульяновим-Леніним визнав відповідь Центральної Ради «незадовільною» і постановив «вважати Раду у стані війни з нами». Тобто, Українській Народній Республіці не оголосили війну, а заявили, що вона почала її першою.

Цими ж днями, 17 – 19 грудня 1917 року, на вимогу місцевих більшовицьких організацій у Києві скликали Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Проте й цього разу задум більшовиків провалився. На з'їзді вони виявилися у цілковитій меншості. Абсолютна більшість делегатів підтримала політику Української Центральної Ради. Навіть голова київського комітету більшовицької партії Володимир Затонський був змушений визнати, що «доводиться вести війну з українським народом, а більшовиків лише невеличка купка». Інший більшовик, Зайцев, прямо заявив: «Потрібно тут же, на Україні, організувати військовий центр, бо Пітеру незручно вести війну».

Після того київські більшови-

ки переїхали до промислового і на той час більш зрусіфікованого Харкова, де 24 – 25 грудня 1917 року організували альтернативний «Всеукраїнський з'їзд рад». На ньому було проголошено альтернативну, буцімто «істинно народну» Українську Народну Республіку, але вже як складову частину Радянської Росії. Уряд цієї УНР, на протипагу Генеральному секретаріату в Києві, отримав назву Народний секретаріат. Ленінський Раднарком визнав Народний секретаріат єдиним законним урядом України.

З території Росії та Білорусі вдерлися червоногвардійські загони Володимира Антонова-Овсієнка і Михайла Муравйова, але більшовики робили все можливе, аби замаскувати агресію під «внутрішній український конфлікт» між двома УНР. Далі були Крути, більшовицьке повстання на заводі «Арсенал» у Києві, прихід військ Муравйова, два Брест-Литовські договори і вигнання більшовиків з України за допомогою німецьких і австро-угорських військ...

Владлен МАРАЄВ
Опубліковано у виданні
«Український інтерес»,
Сайт «Аргумент»,
19.12.2024

Євген Чикаленко про московитів: їхню ментальність, імперські амбіції, «хароших русскіх»

21 грудня виповнилось 163 роки від дня народження Євгена Чикаленка (1861 – 1929), відомого громадського діяча, мецената, видавця, одного з організаторів і

координаторів руху за збереження української ідентичності в умовах московської імперської окупації Наддніпрянської України початку ХХ століття, автора цінної епістолярної і мемуарної спадщини.

У ній, окрім безлічі важливих сюжетів про відомих українців, історичні події і доленосні політичні рішення початку ХХ століття. Євген Чикаленко виклав чимало міркувань і про нашого північного сусіда: його ментальність, агресивну природу, негативний вплив на розвиток, культуру і самобутність поневолених народів.

Окремі думки і передбачення Чикаленка на тему українсько-російських взаємин не втрачають актуальності в умовах нинішньої кривавої російсько-української війни, яка має характер чергового геноциду української нації.

В умовах нинішньої війни імперія вдається до найкривавішого винищення українців, демонструючи тим самим свою озлобленість проти сусіднього народу,

до його бажання жити і розвиватись разом із вільним світом та його цінностями. Цією війною російська імперія розвінчала справжню сутність свого багатовікового шовінізму, проявом якого стала озлоблена нетерпимість до вибору і розвитку іншого народу, який їх зовсім не торкається і нічим їм не загрожує.

Окремі думки Євгена Чикаленка стануть відповідями і на чимало запитань щодо нинішньої війни, її найтрагічніших моментів, бо в них сформульовані об'єктивні характеристики московитам, які залишаються незмінними в усі часи.

Євген Чикаленко завжди ідентифікував себе українцем (своїм національним світоглядом, мовою, громадською позицією), а Московію трактував як окупанта, який усіяло добивався асиміляції українців і упродовж століть різними шляхами і заходами знищував українську ідентичність.

На його думку, імперія за 260 років

окупації вдалась до тотальної русифікації Наддніпрянської України, яка мала для неї сумні наслідки: дуже змінила її в культурному, національному, соціально-економічному вимірах. Так, Євген Чикаленко констатував, що Україна до приєднання до Московії була політично й національно розвиненою, мала демократичний устрій, виборні посади (від сотника до гетьмана), а населення було освіченим і культурним.

Про останній факт свідчили дані «Рум'янцевського опису» Лівобережної України 1765 – 1769 років. Він свідчив, що в ті роки 80 % українців зазначеної території були освіченими. Про високий рівень освіченості свідчили і мандрівники, які потрапляли в Україну ще в XVI столітті. Його було досягнуто, завдяки українським народним школам, яких було значно більше у XVIII столітті, аніж на початку ХХ століття, і які відіграли провідну роль у просвітництві населення.

Євген Чикаленко про московитів: їхню ментальність, імперські амбіції, «хароших русских»

7 Євген Чикаленко відзначав, що Україна під владою Московії, перестала розвиватись, а показники рівня освіти змінилися на протилежні: на початку ХХ століття лише 20% населення України було освіченим. А в національному плані українець став «на становищі темного раба, бидла, худоби – йому навіть Євангеліє заборонено читати на своїй мові, не кажучи вже про науково-популярні книжки, а про школу на своїй мові не вільно й голосу подавати, бо це вважається «сепаратизмом», «мазепинством», державною зрадою».

Зазначені факти, як і багато інших (вживання українцями у побуті нецензурної московської лайки, зниження культурного й духовного рівня, перехід українців на російську мову в освітніх закладах, на роботі, визнання переваг чужої мови над рідною, під впливом відповідної імперської пропаганди) Євген Чикаленко визнавав результатом впливу Московії на українську ментальність.

Він вважав росіян (яких, зазвичай, називав москалями, або кацапами) вкрай некультурним і нахабним народом, ментально відмінним від українців, а отже нездатним зрозуміти українські потреби, а лише спроможним накинути своє, відмінне, різними способами (підкупом, силою, різноманітними фальсифікаціями).

Імперську політику московитів в Україні Євген Чикаленко називав такою, що трималась виключно на силі й нахабстві, заборонах і асиміляційних заходах, спрямованих на національне винищення корінного населення Наддніпрянщини.

Основою такої політики Євген Чикаленко називав вікові наративи московитів про «єдиний народ» з однією культурою, літературою, історією, а, отже, і проєкцією майбутнього. Проте Чикаленко постійно доводив, що українці і росіяни, це два різні народи: з різними маршрутами минулого і майбутнього, різними (а часто цілком протилежними) цінностями і ментальностями.

Євген Чикаленко відзначав і злодійкуватість Московії, яка нахабно посягала на історію, літературу, талановитих представників інших націй, які підкорювала, і від яких завжди забирала найкраще, згодом видаючи за власне. Відомий українець відзначав присвоєння північним сусідом таким шляхом подій і постатей української історії, літератури, культури, до яких московити не мали жодного стосунку. Так, він справедливо зауважував, що Московія навіть не спромоглась виробити власну історичну назву, а забрала її в України. Щодо цього історичного факту в Євгена Чикаленка зустрічаємо такі міркування:

«Ми, українці, споконвіку були «руськими» і віра наша звалась «руською», а територія «Руссю». В Галичині і на Закарпатті наш народ досі зве себе «русинами» і мову свою «руською». Так ми називалися і в літописах, і в стародавніх литовсько-польських актах до часу приєднання України Хмельницьким до Москви і так досі нас уперто називають поляки. З приєднанням України москалі присвоїли собі нашу назву і стали називатись «руськими» й державу свою стали називати «Россією», або «Руссю».

Попросту сказавши, вони, користуючися силою, взяли собі наш паспорт, а нам дали новий з візантійською назвою – «малоросів», або московською «хахлов», бо предки наші підголювали чуприни й лишали тільки чуб – («хохол» по-московському). Наш народ називав великоросів «москалями», або «кацапами» (слово кацап

чи касап на тюркських мовах і в молдавській означає – різник, різун, живоріз), а згодом почав москалів називати «руськими».

Щоб відрізнити свою націю й територію від москалів, інтелігенція наша мусіла відкинути свою давню назву «руської» й прийняла для своєї нації нашу народню назву – «українська», а для території назву «Україна», яка вживається в наших народніх піснях і якою поляки називають Київщину, що разом з Волинню і Поліссям становила територію давньої Русі. Багато плутанини внесла ця зміна нашої стародавньої назви і багато нам шкоди наробила та ще й досі робить.

Користуючися цим, москалі вважають себе законними спадкоємцями Київської Русі і доводять, що українська нація виробилася пізніше під литовсько-польським пануванням, як сумішки «руського народу» з польським та литовським. Щоб зберегти преемственность з давньою Руссю, Михайло Грушевський назвав свою історію «Історією України-Руси».

Народ наш на російській Україні, загубивши свою історичну назву і не засвоївши поки що нової – українців, а тому й не мав до останнього часу одностайної назви, не мав свого власного паспорту, а називав себе так, як звать його сусіди: русинами, руснаками, малоросами, хохлами, або просто «православними людьми».

Євген Чикаленко розрізняв московський народ (московитів, москалів), який вважав себе пануючою нацією, і російський народ як сукупність усього населення, підкореного Московією. А тому російську культуру початку ХХ століття Євген Чикаленко вважав спадщиною усіх націй, а не московською. Зокрема, він констатував, що творцем російського роману був «малорос» Гоголь, музики – білорус Глінка та «малорос» Чайковський, малярства – «малороси» Левицький, Боровиковський тощо.

Євген Чикаленко зауважував, що москалі на початку ХХ століття все ще перебували на дуже примітивних стадіях розвитку і суспільної організації: вони зберігали общинну форму власності, не мали приватної власності, мали примітивну землеробську культуру, відірвану від технічного прогресу, у господарстві використовували давні землеробські знаряддя, у родині зберігались полігамні взаємини і культ «большака», який передбачав покірність усіх родичів «старикам», які дотримувались і берегли традиції. Але ці традиції вражали і лякали цивілізацією своїм дикунством. У «Спогадах» зустрічаємо і таку важливу характеристику:

«[Московський народ], при своїй некультурності, разом з тим дисциплінований, звик коритися волі старшого в родині, «большака» – батька, чи старшого

брата, а тому сліпо кориться всякій державній владі. Мало того, він сам себе почувася народом-господарем у Росії, бо куди він не піде, не поїде – чи у Варшаву, чи в Київ, чи в Тифліс, скрізь з ним говорять його мовою, та й все начальство, бюрократія, починаючи з царя, говорить тою самою мовою. По розумінню москаля, всі народи нижчі за нього, до всіх він ставиться з презирством: українець у нього «хахол-дурак», поляк – «полячишка», фін – «чухна поганая», кавказці – «татарва безмозгляя», жид – «паршивий» і т. д. І дійсно, московський народ являє з себе велику силу своєю кількістю, північною витривалістю, стихійною дисциплінованістю та нахабством».

Євген Чикаленко про «хароших русских»

Євген Чикаленко констатував, що серед московитів (усіх, без винятку, політичних світоглядів) не було прихильників українського національного руху. Це він пояснював тим, що за своєю природою усі московити були централістами, і завжди вкрай вороже сприймали національні домагання українців, не визнавали фактів національного гніту загарбаних народів.

Українські ж вимоги вважали проявом сепаратизму і загрозою цілісності для їхньої імперії. Таку позицію демонстрували як відверті імперці, чорносотенці, так і приховані централісти, що маскувались під гуманістів, демократів, революціонерів. Її відображала і діяльність Державних Дум, в яких так звані нові прогресивні фракції (октябристи, кадети), ніколи не підтримували ідею автономії України, не включали її у свої політичні програми, бо традиційно вбачали в ній дух сепаратизму, або втручання в українське питання європейського світу, з метою нашкодити Росії.

Подібне ставлення до українського питання висловлювали і російські письменники, публіцисти, культурні діячі, яких завжди насторожував розвиток окремишньої української культури. Вони вважали, що така тенденція загрожувала їм втратою ринку літературної продукції.

Ці «культурні» росіяни не могли змиритись з думкою про те, що українці матимуть свою школу, власних письменників, літературу й культуру. Для прикладу Євген Чикаленко кілька разів і в різні періоди свого життя посилався на висловлювання Александра Ізгоева, відомого російського публіциста, що належав до «прогресивної» російської партії кадетів.

Молодий Ізгоев, проживаючи в Росії, заявляв, що український рух краще було б «задушити брудними руками чорносотенного правительства, щоб не довелось його потім душити (чистими!) руками «руської демократії». Позиція цього публіциста й політика не змінилась і через 10 років, вже після більшовицького перевороту і повалення царської імперії, бо й в 1923 році Євген Чикаленко натрапив на вкрай ворожу реакцію цього москаля на пропозицію українського козака з Кубані відмежувати українські території від Росії і утворити самостійну державу. Александр Ізгоев сприйняв цю пропозицію як божевільну.

На його думку, вона стала б крахом для Росії: її економічного, культурного й духовного розвитку, бо імперія не могла існувати без українських ресурсів, хліба, працелюбного населення. Львівська

газета «Діло» так прокоментувала ту антиукраїнську реакцію «культурного» російцянина Александра Ізгоева:

«Та в тім то й вся трагедія, пане Ізгоев, що сумна практика минулого доказала, що Україна на те лише Росії потрібна, щоб її коштом підносити культурно та економічно північ та насильно поневолювати. Північ все старалася припинити культурний розвиток полудня, звести його до ступня культурного примітивізму тому, що з хвилею культурного підйому полудня рівнорядно розвивається і росте стихія своболубности, домагання належних прав нації, яке в термінології московських публіцистів зветься сепаратизмом і мазепинством».

Неодноразово Євген Чикаленко згадував і заклики П. Струве, відомого «прогресивного» російського публіциста й соціал-демократа, та професора О. Погодіна, також члена конституційно-демократичної партії. Ці обидва «прогресивні» мислителі закликали своїх сучасників боротись з українським рухом «культурними засобами», які зводились до доносів та інсинуацій на українців, на кшталт того, що національні заходи українців підтримувались на «пруській марці».

Євген Чикаленко посилався і на конкретні факти, які відображали справжню сутність російської демократії. Наприклад, наголошував на тому, що українці так і не домовились із російською конституційно-демократичною партією про включення нею у свою програму вимоги автономії України (при тому, що вона таки визнала автономії Польщі і Фінляндії).

Неможливою стала і домовленість про створення українцями окремої партії, яка б співпрацювала з російськими кадетами на рівних умовах. Зазначені факти доводили недосаженість партнерських взаємин із росіянами на будь-якому полі співпраці: політичному, культурному, громадському, бо скрізь вони демонстрували свою зверхність, непоступливість, особливо щодо національних вимог українців, які для них були ворожими, а тому неприйнятними.

Усі російські політичні сили навіть в українській культурній автономії вбачали великі загрози цілісності їхньої імперії та усіляко ігнорували національне питання. Євген Чикаленко звертав увагу на солідарність усіх росіян у боротьбі з українським сепаратизмом. Українофобство росіян об'єднувало їх «одним фронтом», у цій площині партнерами ставали навіть ворогуючі політичні партії».

Отже, Євген Чикаленко визнавав Московію споконвічним і небезпечним ворогом України, яка посягнула на нашу ментальність, культуру, освіту, економічний розвиток, фактично перетворивши її на національно безправний край. Проте він вірив у відродження української нації і державності, присвятивши цій великій справі усе своє життя. Проживаючи останні роки в Європі, Євген Чикаленко бачив і спостерігав інші культурні й економічні умови, соціальні стандарти, і щиро бажав, щоб Україна також стала європейською державою і зайняла у спілці цивілізованих країн і народів своє почесне місце.

Інна СТАРОВОЙТЕНКО
Опубліковано у виданні «ТИЖДЕНЬ».
Сайт «Аргумент»,
22.12.2024

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині» До 130-ліття від народження

Продовження.

Початок у №№ 280, 281

Газета продовжує публікацію цінного історичного дослідження, автор якого – наш земляк Олександр Шокало. Почата публікація у двох попередніх номерах газети, №№ 280 і 281. Ви можете прочитати їх на сайті «Світ-інфо». Інтернет-адреса сайту подана в заголовку на 1 сторінці газети. Або в Гугл наберіть українською її назву.

Шокало Олександр Андрійович народився 13 січня 1949 року в селі Гнідинці Варвинського району Чернігівщини (нині – Прилуцький район). Есеїст, культуролог, сходовознавець, перекладач, публіцист, громадський діяч, член Національної спілки письменників з 1979). Засновник і головний редактор науково-популярного журналу універсального змісту «Український світ» (з 1991), який серед іншого висвітлює життя української діаспори світу, та видавництва «Орій» (1992-1993).

В центрі пропонованого нового дослідження О. Шокала – військовий діяч Українських визвольних змагань, теж наш земляк з Чернігівщини Кость Смовський. На жаль, це недостатньо відомий загаль, хоч свого часу був в епіцентрі бурхливих подій Української революції. Саме тому в цьому дослідженні – розповідь про ключові події тих часів, про багатьох видатних представників Українських визвольних змагань. Розвідки автора, і мемуари героя оповіді. Стаття ілюстрована цікавими архівними фотографіями. Заодно автор представляє і книгу спогадів К. Смовського «Моя служба батьківщині».

У О. Шокала свій погляд на багато подій того часу. Читач може погоджуватися чи ні з цими судженнями. Але варто пам'ятати, наскільки надзвичайно складним був той період 1917 – 1921 років для України, і що вже тоді бракувало національної єдності нашої еліти, натомість не бракувало чвар.

В будь-якому разі це дослідження містить великий фактологічний матеріал.

Бойового командира К. Смовського тоді одразу різнула думка: «Значить, недавній «союзник» таки продав нас московській червоній банді. Тож білі поляки і червоні москалі рішили долю України без її власного господаря в Ризі, а для Української армії – мов на сміх – приділили «коридор» між річками Дністер та Бужок. Тому поляки і викидали навіть тяжко поранених Українських вояків, що боронили «чуда над Віслою»... Червона Москва сподівалася, що в цьому «коридорі» збереться Українська армія, і бандит Ленін та кат Сталін поставлять Українську армію на коліна, і армія проситиме помилування. Але так не сталося. Армія ще два тижні билася і тільки 21 листопада перейшла свій рідний Збруч, і стала на рідній землі галицьких королів, окупованій поляками. А частина армії, що не перейшла Збруча, під командою хороброго генерала Гулого-Гуленка прорвалася в запліт червоної банди і провадила бої з більшовицькими карними загонами аж до лютого 1921 р. В боях генерал Гулий-Гуленко і багато старшин та вояків були поранені, і, врешті-решт, ці відважні одчайдухи змушені були відступити за Дністер до Румунії. Далі, від переходу Української армії за Збруч і Дністер і до цього часу, Українська армія все провадить війну проти московської червоної окупації – іншими засобами і в інших обста-

винах – але армія не стала на коліна перед червоною бандою. Поляки ретельно виконували бажання комуністів Москви, залишаючи свого недавнього союзника, Українську армію, на ласку московського червоного ведмедя. Коли переходила остання 1-ша кінна бригада за Збруч під Ожигівцями, один козак з полку Максима Залізняка сказав до поляків, що відбирали у нас зброю: «Ви відбираєте від нас зброю, але, дасть Бог, ви і свою невдовзі віддасте московським комуністам». Пророчі слова Українського козака справдилися за 19 років, бо поляки не тільки віддали свою зброю, пальто і до нього гудзика, але маршал Ридз-Сміглий і свою булаву віддав. Так на світі завжди є: хто яму копає для інших, – врешті-решт, сам до неї падає» («Моя служба Батьківщині»).

100-літня історія повторюється через невивчені її уроки: «ризькі угоди» повторились у «мінських угодах» з «нормандським форматом» і «формулою Штайнмаєра», а тепер трагічну обставинку під час руської агресії проруські політики нагнітають підштовхуванням України до «мирних переговорів з Росією». І все це на тлі військової допомоги Заходу Україні, суттєвої допомоги, яку приховує на складах кремлівська резидентура в верховній владі, тим часом прикраючи Українську армію на знищення.

Ось як К. О. Смовський описує віроломство польських вояків, які з недавніх союзників Українців стали спільниками більшовиків і вже з 11 листопада, одразу після закінчення перемир'я, стали прислужувати більшовикам: «...Підходять селяни і кажуть мені, що вже другий день в Старокостянтинові стоїть польське військо і з ним багато більшовицьких комісарів, які весь час говорять з польськими вояками про союз поляків з більшовиками. Переїздиво місто в напрямку Проскурова. В місті всі вулиці зайняті військом, і, дійсно, крутяться дуже багато червоних комісарів-чекістів, серед польського війська. Поляки посміхаються, а чекісти, як звірюки, дивляться на нас і не знають, що то за військо марширує. ...Підїздиво до будинку (школи) біля церкви, захопимо нібито до штабу полку. Але це не був жадний штаб, а дика п'яна орда: все кричало, і ніхто нікого не слухав, все було розхристане, а на підлозі – розбиті пляшки, розлиті горілка та кава. Це польські старшини спільно з московськими чекістами приливають «союз зброї» та «победу» над... розділенням України! ...Виходять: полковник, ад'ютант і двоє комісарів-чекістів – всі «вщент» п'яні. Цей полковник відразу починає на мене кричати: «Що то за банда, же стшеля на польського жовнежа?». Я як крикну на нього: «То не банда, а Українське військо – вояки, що воювали за вашу вольність, бо ж нашу вольність ви продали більшовикам, і тепер свою ганебну зраду ви приливаєте водкою». В той час відзивається більшовицький чекіста: «Ви повинні здати оружжя красной армії». Я йому відповів, що не хочу з ним говорити. На це виходить з другої кімнати майор, малого зросту, дуже симпатичний зовнішньо, з вигляду – цілком тверезий. Відразу випросив комісарів і п'яного ад'ютанта, і вони залишили нас. Далі майор став на струнку перед полковником і каже йому: «Пане полковнику, ви не маєте права називати Українське військо бандою, бо це наші союзники, а війна ще не скінчена». Полковник, видно, зовсім оторопів, і тільки язиком облизував свої губи. Я майорові показав свої доку-

менти, і майор перепросив мене і сказав: «Можете далі марширувати». ... Нарешті поляки нас усіх попровадили до м. Красилова... Прийшли ми до м. Красилова... Оточили нас кінні стрільці і та піхота, що провадила нас, і всі дивляться на нас, як дійсно на якусь банду. Тут Марущенко, довго не думаючи, вилазить на воза і починає запальною промовою громити поляків: «Ви нас продали комуністам, ми з вами билися проти комуністів, а тепер ви нас ведете під багнетами і називаєте нас бандитами. А штаб полку піхоти в Старокостянтинові пиячить з московськими чекістами... Чините провокацію над нами... Наші нащадки цієї кривди не забудуть! Ви зрадили свого союзника, але буде час ще, коли ці ж червоні кати будуть господарити у вашій столиці – Варшаві!» («Моя служба Батьківщині»).

Тоді Армія УНР залишилася фактично наодинці проти всіх більшовицьких військ. Термін перемир'я минав у ніч проти 11 листопада, й одразу більшовики пішли в наступ. Одинадцять днів точилися запеклі бої Армії УНР під проводом Михайла Омеляновича-Павленка з більшовиками. Під натиском переважаючих сил ворога Українські війська 21 листопада 1920 року відступили на територію Польщі, де Армію УНР інтернували й роззброїли.

К.О.Смовський самовіддано проваював усю війну за Українську самостійність і закінчив її командиром 1-ї Кавалерійської бригади.

Свою подальшу бойову долю К. Смовський описує так: «Після відсту-

К.О.Смовський, 1920.

пу Української Армії за Збруч 22. XI. 1920 року і до 1923 року сидів у таборі інтернованих в Польщі, у Вадовицях під Краковом. ...В 1923 році виїхав по хворобі з лагера до дружини до м. Острога на Волині, де мешкав до 1927 року і там керував Українським комітетом емігрантів на повіт Остріг. Від 1927 до 1939 року перебував в польській армії в 11-му уланському полку як контрактовий старшина на посаді заступника командира полку. В польську армію Урядом УНР було послано 50 старшин різних родів зброї на перевишкіл для будучої Української Армії...».

Українські військовики вступили у Військо Польське для освоєння нових видів озброєння на випадок нової війни з руськими більшовиками. У Війську Польському поряд з кадровими Українськими старшинами, які служили за контрактом, служили строкову службу звичайні Українські вояки. З 1921 до 1939 строкову службу в Війську Польському пройшли близько 430 000 Українців.

К. О. Смовський, 1921.

У 1932 – 1936 полковник К. Смовський у чині майора був командантом школи важких кулеметів для підхорунжих та підстаршин у Цеханові, з 1937 в чині підполковника був заступником командира кавалерійського полку в Грудзюндзі. У складі Війська Польського Костянтин Смовський воював у німецько-польській війні 1939 року й виявив героїчну відвагу як командир у битві під Калушином 11 – 12 вересня. Тут Кость Смовський потрапив у німецький полон і від 27 вересня 1939 до 18 вересня 1940 сидів у концтаборі. Після численних звернень еміграційного Уряду УНР полковника К. Смовського звільнили з концтабору, й він «виїхав до родини в нагірній Шлеськ. Там кожного місяця 1-го числа я мусів голоситися до німецької жандармерії».

Кость Смовський не був ні політиком, ні урядовцем, тому під першу хвилю нацистських репресій не потрапив. Він був досвідченим ветераном трьох воєн – тож з початком нацистсько-більшовицької війни узався відроджувати Українське військо для оборони України від обох окупантів.

З початком війни полковник Кость Смовський, як і чимало інших вояків Армії УНР, прибув до України: «Щоб включитися в справу відбудови України, творити їй збройні сили». У жовтні 1941 р. К. Смовський приїхав до Києва, де зустрівся з членами Буковинського Куреня, який прибув у Наддніпрянщину для відродження Українського війська. Він мав до буковинських Українців особливу повагу ще з 1917, коли воював на Румунському фронті. Кость Смовський у спогадах «Моя служба Батьківщині» з жалем описав трагічний кінець великих замірів буковинців: «Відразу по вступі до столиці буковинці вивісили Український прапор на дзвіниці святої Софії та кілька разів ударили у великий дзвін. Вони мріяли, що розпочнуть національну роботу для України, але так не сталося. За пару тижнів прибула ціла хмара гестапівців, і советські шпигуни, повлазивши зі своїх криїв, негайно зголосилися до праці в Гестапо. До цього їх вже підготував Берія, і всі вони знали німецьку мову. Гестапо почало переслідувати не енкаведистів, а Українських патріотів. Розпочалися арешти буковинців. Багато їх скінчило своє життя в бундешказематах НКВД, в яких розмістилось Гестапо».

Тяжко уболював К. Смовський і за трагічну долю своїх побратимів з Волині. Після роззброєння поляками Українського війська всі волинці лишилися зі своїми родинами під Польщею, а «коли в 1939 р. прийшли червоні московські людоджери», їх повбивали або запроторили з родинами в

Сибір. Про це К. Смовський дізнався, коли побував у тих краях під час німецької окупації.

З 1942 р. К. О. Смовський «служив в Українських формаціях, що підпорядковувались Німеччині», в складі Українського Визвольного Війська (УВВ), сформованого з полонених Українських вояків советської армії. Наприкінці 1942 118-й поліцейський охоронний батальйон, де К. Смовський був заступником командира, брав участь у боях з диверсійними загонами НКВД, що діяли під ширмою советських партизанів на півночі України і в Білорусі: «У цих місцях і було головне гніздо більшовицьких партизанів, і боротьба з ними в цих місцях була дуже тяжка». Відомо, що К. Смовський забороняв своїм підлеглим чинити розправи над цивільними і сам не брав участі в розстрілах цивільного населення, а зі своїм батальйоном провадив тільки військові операції з виявлення диверсійних загонів НКВД.

Від 1942 до кінця 1944 К. Смовський був командиром Українських частин УВВ на Східному фронті. У червні 1944, в Східній Пруссії, 118-й батальйон переформували в 63-й батальйон і перекинули у Францію. Та участь в боях проти Руху опору Української Бійці не брали, і в кінці серпня 1944 батальйон у повному складі перейшов на бік Французького Руху опору. На його основі утворено 2-й Український батальйон імені Тараса Шевченка. Після закінчення війни Українським воякам пощастило оминати видачі до ССРР, і вони далі служили у Французькому Іноземному Легіоні, зокрема на території Алжир.

22 січня 1945 р. в Берліні Українська еміграція відзначала День Соборності України, там полковник Кость Смовський зустрівся з Гетьманом Павлом Скоропадським.

На початку 1945 р. організатор і командувач Української Національної Армії (УНА) генерал-хорунжий Павло Феофанович Шандрук (1889 – 1979) покликав полковника К.О.Смовського на службу до штабу УНА.

Павло Феофанович Шандрук (1889 – 1979).

Командувач Української Національної Армії делегував полковника К.Смовського з 27 квітня до 7 травня 1945 р. до 8-ї Англійської Армії в Італії й до генерала Владислава Андерса (1892 – 1970) – командувача Польських збройних сил на Заході, сформованих в ССРР з полонених та інтернованих поляків, Українців, Білорусів, які були громадянами Польщі.

У 1943 р. В. Андерс, за підтримки Британського уряду, домігся евакуації з Середньої Азії Польського війська (77 000 військових і 43 000 цивільних осіб) через Іран і Палестину в Італію, де сформував II Польський корпус, що прославився в боях за звільнення Італії од фашистів.

Олександр ШОКАЛО,
культуролог
Далі буде

Як радянський диктатор Сталін українців розкуркулював

27 грудня 1929 року на Все-союзній конференції аграрників-марксистів Йосип Сталін повідомив про «ліквідацію куркульства як класу» – розкуркулення, що включало численні репресії та в пізнішому часі призвело до Голодомору.

Чому ми такі, а не інакші? Чому, навіть отримавши право фермерувати та кооперувати зі здобуттям незалежності, українець відомий як якісний хлібороб, що сто років тому, у та по Першій світовій був здатен прогнати хлібом ледь не всю Європу, раптом не виявив свого звичайного потенціалу у 1990-ті, а в 2010-ті виявився ледь здатним прогодувати самого себе? Увесь час, буди вже свідомим власного українства, а не радянства, задавав собі ці питання. І лише старі люди, ті, хто народилися сто років тому до цієї миті, іноді прозоро натякали, що, мовляв, були часи, коли українця відлучили від фаху класного хлібороба.

Тепер уже можна майже одно-

на «верхівка села» має забезпечити від 35 до 40% хлібозаготівельного плану.

Хто ж ця «верхівка»? Папір, який, як знаємо, має стерпіти все, включав до тієї «верхівки» 7 – 10% сільських мешканців. Відсоток набагато пере-

вищував «плановий», уже відомий відсоток «куркульства». Наприклад, в ЦСУ УСРР 1927-го обстеження сільських господарств засвідчило, що із загального числа господарств тодішнього УСРР, що становило трошки більше ніж 51 мільйон, до «куркульських» належало 2 мільйони, тобто менше ніж 4%.

Показники свідчили: 1929-го кількість господарств «експлуаторського типу» істотно зменшилася, складаючи 73 тисячі, тобто 1,4%. Чому й навіщо тоді держава в особі Йосипа Джугашвілі навмисно завищувала число «куркулів»? У Союзі існувала гарна солдатська примовка: є накази, які мали бути виконані ще вчора. Щось схоже очікувало на

випадку, що експропріація куркулів відбуватиметься на законних підставах: «неправі ті товариші, які думають, що можна й треба покінчити з куркулем у порядку адміністративних заходів, через ДПУ. Куркуля треба взяти заходами економічного характеру на основі революційної законності».

30 січня 1930 політбюро ЦК ВКП(б) схвалило таємну постанову «Про заходи по ліквідації куркульських господарств у районах суцільної колективізації». Її у повному обсязі опублікували тільки 2000 року. Згідно з цією постановою, розкуркулювані поділялися на тих, хто підлягав: а) ізоляції в концтаборах або розстрілу; б) висилці у «віддалені місцевості» СРСР; в) переселенню на землі за межами створюваних колгоспів. Число розстрілюваних не вказувалося.

У концтаборах мали бути ув'яз-

весні 1929-го у двадцяти двох округах УСРР із сорока «було розпродано майно 18 тисяч куркульських господарств, які злісно ухилялися від виконання зобов'язань по хлібозаготівлях, накладених на них сільськими сходами». Заможні селяни відмовлялися від орендованої землі, розпродавали робочу худобу, припиняли наймання робітників. Незаможні, але працелюбні, щоб уникнути самої можливості куркульського тавра, що ставало дедалі смертельно небезпечнішим, вчилися у сільських п'яниць та комнезамів мистецтву байдикувати.

Куркулю, а у перекладі мовою 1929-го року, це означало людину, яка вміла добре та ефективно працювати на власній господарці, влада вже не збиралася відшукати місця в соціалістичному будівництві. Все-союзний «староста» Михайло Калінін ставив собі каверзне запитання: а що робити з «куркулем», якщо він все-таки захоче працювати в колгоспі, і не міг знайти на нього позитивної від-

Розкуркулення. Розкуркулена сім'я на руїнах хати. Донецщина, початок 1930-тих. naurok.com.ua

повіді. Пославшись на тезу, що «життя складне», політбюро (тобто Йосип Віссаріонович) розв'язало це питання: у рішеннях про «перехід у хлібозаготівлях на засади продрозкладки» акцентувалася недоцільність перебування «куркулів» у колгоспі.

Влітку 1929-го держава розпочала ламати сформований у добу НЕПу товарний ринок. У містах і на новобудовах перейшли на карткову систему. Базарна торгівля хлібом була заборонена. На Всесоюзній конференції аграрників-марксистів 27 грудня 1929-го Сталін оприлюднив висновок комісії під головуванням нарком землеробства СРСР Якова Яковлева про перехід у районах суцільної колективізації до політики «ліквідації куркульства як класу».

Оскільки кожен нормальний селянин в Україні до революції завжди тягав якраз «вибитися в люди» (для 1920-30-х це все одно що куркуль-

Розкуркулення. Вилучення майна під час обшуку, 1931. naurok.com.ua

ство), то практично оприлюднення рішення про «ліквідацію куркульства як класу» означало для селянина «точку неповернення»: зрозуміло, що вголос ішлося про знищення значної кількості селянства. Ще кілька днів тому, на грудневому XV з'їзді ВКП(б), Сталін

нені 60 тисяч осіб, а депортовано – до 150 тисяч осіб (без членів сімей). У межах УСРР до концтаборів мали спрямувати 15 тисяч. Депортації підлягали від 30 до 35 тисяч голів сільських господарств плюс виселені й члени їхніх сімей. Майно репресованих конфіскувалося. За даними на грудень 1930-го, внаслідок операції з розкуркулення, в УСРР було розкуркулено 70 407 господарств. Виселено за межі України 31 593 родини (146 229 осіб). У північні райони СРСР з УСРР було вселено 19 658 сімей (93 461 особа). А до Сибіру – 11 935 родин (52 425 осіб).

Заради справедливості зазначимо: після публікації статті Сталіна «Запаморочення від успіхів» 2 березня 1930-го та відповідної постанови ЦК, влада розглянула 10 495 скарг від українських висланих селян. Після чого встановили, що 943 господарства, тобто 9% від загальної кількості скаргників, розкуркулено неправильно.

Тимчасова відмова влади від примусового затягування селян до колгоспів призвела в Україні до зменшення частки колективізованих господарств із 70,9% до 34,1%. Тобто колгоспи знову, як і 1929-го, стали неможливими. На селі уже не було нікого розкуркулювати. Отож під час повторної кампанії 1931 року з розкуркулення розкуркулювали вже й тих, хто просто підпадав під визначення «антирадянський елемент». За небажання ввійти до колгоспу, ухиляння від оподаткування, за будь-яке невиконання завдань по заготівлях. Задля «стимулювання» колективізації запроваджено також штучний податковий перепад: колгоспники не оподатковувалися, а от одноосібників обкладали податками ненормовано.

Лише у першій половині 1931-го розкуркулено та депортовано за межі України ще 23 500 селянських родин. Усього в Україні розкуркулено за невиконання хлібозаготівельного плану 126,9 тисяч селянських господарств. У січні 1934-го, вже після влаштованого в Україні Голодомору, Постишев, однак, назвав 200 тисяч розкуркулених господарств. Узагалі перед початком 1930-го та кінцем 1931-го в УСРР щезло 282 тисячі господарств, із яких 1/3 – експропрійована, а 2/3 – самоліквідувалися. Із 1928 до 1931 року їхнє число скоротилося на 352 тисячі. А далі можна було влаштувати штучний голод 1932-1933 років.

Надалі в онуки та правнуки тих, хто фізично вижив та пережив період розкуркулення та Голодомору вже не було бажання займатися сільськогосподарським виробництвом так, як у пращурів. Онуки добряче запам'ятали одне риторичне питання: «А що, як повернуться 1930-ті?»

Гнат ЗІНЗІВЕР

Опубліковано у виданні

«Український інтерес».

Сайт «Аргумент», 28.12.2024

значно стверджувати, що такими лихими часами були аж ніяк не дні по закінченні Другої світової. І навіть не доба визвольних змагів 1917 – 1921 років, і поготів не НЕП. Роком, у який радянська влада перейшла Рубікон у намаганні повністю упокорити український та всю решту хліборобських змагів, став вочевидь 1929-й. Ще навіть близько не пахло генцидом Голодомору, ще українське Відродження плідно працювало над червоним українським проектом. Ще були живі навіть Володимир Маяковський із Кіровим, але тінь тотального знищення цілого хліборобського класу уже нависла над 1/6 планети Земля.

28 червня 1929-го Всеросійський ЦВК і РНК РСФРР ухвалили постанову «Про поширення прав місцевих рад щодо сприяння виконанню загальнодержавних завдань і планів». В якій ішлося про вперше апробовану ще в добу Червоного терору практику, обов'язкові планові завдання із хлібоздачі з розкладкою на село. Цього разу розкладка мала здійснюватися за принципом самообкладання. Держава вголос озвучила, не народ як такий, але так зва-

українське селянство, але не все селянство. Одноосібники, що «розжирили» за НЕПу, а разом із ними ще 5,5 – 8,5% селян незаможних, але здатних за «куркульським прикладом», налагодити власну господарку, мали бути понести покарання «хлібом та карбованцем».

Здаванню хліба передували «експертні оцінки кожного конкретного господарства», які здійснювала сільрада та комнезми. Якщо гада ухилявся від виконання поставки, дозволялося штрафувати його в п'ятикратному розмірі вартості хліба, що підлягав здаванню. Якщо ж штрафи не вносилися, майно боржника продавалося з торгів. Груповий опір розкладці або ухилення від продажу хліба тягнули звинувачення за статтями 57 і 58 Карного кодексу УСРР. А це призводило до конфіскації всього майна та депортацію на закарелки СРСР.

«Гуманізм» проявлявся хіба що в тому, щоб зацікавити односельців репресованих. 1/4 надходжень від штрафів або продажу майна з торгів перераховувалася до фондів бідноти. Унаслідок цієї політики напро-

Розкуркулення. Доставка майна розкуркулених селян на бригадний двір, 1932. naurok.com.ua

У Львові перепоховали останки політ'язня Данила Шумука

27 грудня на полі почесних поховань Личаківського цвинтаря у Львові перепоховано Данила Шумука. До Львівської міської ради звернулася онука політичного в'язня Ніна Калач з проханням перенести прах її діда до місця вічного спочинку його побратимів з УПА та дисидентського руху.

Данило Шумук (1914 – 2004) – громадський діяч, в'язень польських тюрем, нацистських і радянських таборів, дисидент та учасник руху опору. Член Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод.

З березня 1943 до грудня 1944 перебував в УПА, був політвиховником. У квітні 1945 року за участь в УПА був засуджений до смертної кари, через півтора місяці замінені 20-річним ув'язненням. Учасник Норильського повстання. Автор спогадів, виданих у Канаді та Україні. Провів за ґратами понад 40 років життя.

Експрезидент США Джиммі Картер помер у віці 100 років

39-й президент США і лауреат Нобелівської премії миру Джиммі Картер помер 29 грудня у своєму будинку в місті Плейнс, штат Джорджія. Експрезиденту було 100 років, і він був найстарішим з президентів США всіх часів.

Дружина Картера, Розалінн, померла 19 листопада 2023 року у віці 96 років. Подружжя Картерів, які були близькими партнерами в публічному житті, прожили у шлюбі понад 77 років, що є найдовшим президентським шлюбом в історії США. Його остання публічна поява була на її похороні в Плейнс, де він сидів у першому ряду в інвалідному візку. Востаннє Картер був сфотографований біля свого будинку з родиною і друзями, коли він спостерігав за авіашоу 1 жовтня, організованим з нагоди його 100-річчя, саме в день ювілею.

Картер був президентом Сполучених Штатів з 1977 до 1981 року. Лауреат Нобелівської премії миру 2002 року. Член Демократичної партії США. Упродовж двох термінів обіймав посаду губернатора штату Джорджія – з 1971 до 1975 року.

У Польщі здійснили напад на професора Яна Маліцького

У Варшаві невідомі здійснили замах на життя директора Центру східноєвропейських студій Варшавського університету і стипендіальної програми імені Костянтина Калиновського, професора Яна Маліцького.

Двоє нападників у ніч на 20 грудня зупинили професора у Казимірівському парку Варшави. Запитали його ім'я, після отриманої відповіді вдарили по голові. Медики діагностували струс мозку.

Центр, яким керує Ян Маліцький у Варшавському університеті, готує спеціалістів зі Сходу та керує програмою Костянтина Калиновського для білоруських студентів, яких переслідують у країні.

«Пан Ян Маліцький важлива й потужна постать, яка вже багато десятиліть поспіль працює на розпад росій-

ської імперії, – зокрема й через освіту нових прозахідних еліт в Україні та Білорусі (та й загалом у країнах колишньої імперії зла). Я не здивуюся, якщо йдеться не про кримінал, а про замах, організований рашкою», написав на своїй Фейсбук-сторінці письменник Андрій Любка, який закінчив Центр східноєвропейських студій Варшавського університету.

Заступник керівника Об'єднаного перехідного кабінету демократичних сил Білорусі та голова Народного антикризового управління Павел Латушка закликав до об'єктивного розслідування та суворого покарання винуватих і замовників нападу:

«Цей жадливий напад потребує найпильнішої уваги, об'єктивного розслідування та суворого покарання як винуватих, так і замовників. Для мене велика честь бути знайомим з Яном Маліцьким із 2020 року та підтримувати проєкт підготовки майбутніх дипломатів для незалежної та європейської Білорусі. Я твердо переконаний, що Ян Маліцький не тільки видатний учений і організатор, а й справжній борець, постать якого є прикладом мужності та витривалості».

Таємниці древнього Єгипту

Досліджуючи минуле Єгипту, вчені у 2024 році зробили численні відкриття. Археологи знайшли безцінні артефакти, гробниці та навіть докази одних з перших у світі хірургічних операцій.

Перша астрономічна обсерваторія. Датована шостим століттям до нашої ери, ця Г-подібна споруда площею 850 квадратних метрів має східні ворота, що дозволяють спостерігачам відстежувати небесні рухи. На території об'єкту вдалося виявити кам'яний сонячний годинник і різьблення із зображенням спостерігача, який стежить за сонцем, що свідчить про глибоке розуміння астрономії стародавніми єгиптянами.

Меч Рамзеса II. Під час розкопок у військовій казармі на північному заході Єгипту, археологи виявили бронзовий меч з ім'ям фараона Рамзеса II. Дослідники вважають, що цей артефакт був подарунком офіцерові від фараона та мав практичне, а не церемоніальне призначення. Вік знахідки становить приблизно 3200 років, що збігається з часами зростання небезпеки від лівійців.

Гробниця Неб-Неб-Афа. У Дахшурі 4300-річна гробниця, прикрашена яскравими настінними розписами, зображує повсякденне життя стародав-

нього Єгипту. На цих ілюстраціях зображені всілюки, що молотять зерно, кораблі, що пливуть Нілом, галасливі ринки. Гробниця належала чиновнику Неб-Неб-Афу та його дружині Ідет, жриці богині Хатор.

Гробниці Асуану. В Асуані вдалося знайти понад 30 гробниць, висічених у схилі пагорба, що охоплюють період від шостого століття до н. е. до перших століть н. е. Багато з похованих були дітьми, а найпоширенішими причинами смерті стали анемія та інфекційні захворювання.

Лікування раку 4500 років тому. Ще один доказ медичних інновацій виявили у 4500-річному черепі зі слідами спроби видалення пухлини. Хоча процедура була невдалою, вона відображає ранні спроби лікування раку в епоху пірамід Гізи.

Храм у скелі. В Атрібісі вдалося знайти 2100-річний храм, захований у скелі. На місці знахідки збереглися рельєфи, що зображують царя Птолемея VIII, який приносить жертви левоголової богині Репіт, а також астрономічні символи, такі як декано-зірки з людиноподібними тілами і головами тварин, що використовувалися для вимірювання часу.

Календар всесвітньої історії

10 січня

1569 – у Любліні почався сейм, присвячений запланованій Унії, об'єднанню Королівства Польського і Великого князівства Литовського. Планувалося також приєднання в якості третього державного суб'єкта Князівства Руського – спадкоємця Київської Русі, поділеного на той час між Польщею і Литвою. Але ця ідея так і не була втілена.

1863 – у Лондоні запущена перша у світі лінія метро (3,6 км), потяги були на паровій тязі.

1920 – набрав чинності Версальський договір, про облаштування Європи після Першої світової війни. Також Угода про утворення Ліги Націй.

1946 – в Лондоні відкрито перше засідання Організації Об'єднаних Націй (ООН).

1992 – в Україні введено в обіг карбованець як купон Національного банку України.

Народився: 1934 – Леонід Кравчук, перший президент незалежної України.

11 січня

1785 – Нью-Йорк став столицею США (до 1790 р.).
1919 – у Радянській Росії введена продрозверстка, примусове вилучення у селян залишків хліба, торгівля ним була заборонена.

Народилися: 1893 – Михайло (Михайло) Семенко, поет із митців «Розстріляного Відродження»; 1913 – Василь Кук, останній командувач Української Повстанської Армії (1950 – 1954 р.р.)

Померли: 1647 – Петро Могила, політичний, церковний і освітній діяч, митрополит Київський, галицький і всієї Русі; 1888 – Осип-Юрій Федькович, письменник; 1916 – Лесь Мартович, письменник, доктор права.

12 січня

1972 – КДБ СРСР провів арешти представників українського національного руху. Заарештовані В Чорновіл, В Стус, І. Світличний, Є. Сверстюк, Л. Плющ, В. Романюк, І. Дзюба та інші.

Народилися: 1873 – Василь Кричевський, художник, архітектор і графік; 1876 – Джек Лондон, американський письменник; 1878 – Гнат Хоткевич, письменник, бандурист, композитор; 1907 – Сергій Корольов, вчений, конструктор ракетно-космічних систем; 1909 – Марія Приймаченко, народна художниця.

Померла: 1976 – Агата Крісті, англійська письменниця детективного жанру.

13 січня

1910 – з Нью-Йорка почалася перша публічна радіотрансляція, звучали голоси Енріко Карузо та інших зірок Метрополітен-опери.

1991 – блокуючи вихід Литви зі складу СРСР, у Вільнюсі Москва кинула підрозділ силовиків на штурм міського телецентру і телевежі, що призвело до загибелі 15 литовських патріотів.

Народився: 1877 – Лев Мацієвич, український інженер, автор проєктів підводних човнів, авіаносців.

Помер: 2013 – Михайло Горинь, дисидент і політ'язень.

14 січня

Народилися: 1882 – Іван Огієнко (митрополит Іларіон), мовознавець, історик церкви; 1898 – Юрій Городянин-Лісовський (Горліс-Горський), військовий і громадський діяч, письменник, старшина Армії УНР; 1937 – Євген Гуцало, письменник.

15 січня

1992 – затверджено музичну редакцію Гімну України, автором якої є Михайло Вербицький.

Народилися: 1622 – Мольєр, французький драматург; 1871 – Агатангел Кримський, український історик, учений, письменник кримськотатарського походження.

16 січня

1918 – Мала Рада УНР ухвалила закон про армію Української Народної Республіки.

1919 – Директорія УНР у відповідь на агресію більшовицької Росії оголосила їй війну.

17 січня

1921 – у Відні представниками української еміграції створено Український вільний університет, незабаром переведений до Праги.

1945 – Варшава звільнена від німецької окупації.

Народився: 1706 – Бенджамін Франклін, учений, журналіст, винахідник, один із лідерів війни за незалежність США, один з авторів американської Конституції (1787 р.).

Померли: 1954 – Андрій Лівіцький, український громадсько-політичний діяч, 3-й голова Директорії УНР, 1-й президент УНР в екзилі (1926 – 1954); 2008 – Боббі Фішер, американський шахіст, одинадцятий чемпіон світу.

18 січня

1654 – у Переяславі генеральна військова рада, яку скликав гетьман Богдан Хмельницький, вирішила віддати Гетьманщину під протекторат Московського царства зі збереженням прав і вольностей війська Запорозького.

1918 – у Таврійському палаці в Петрограді відкрилися Установчі збори (парламент Росії), вибори до яких пройшли в листопаді 1917 р. Тоді 62% голосів отримали есери та меншовики, 25% – більшовики, 13% – кадети й інші буржуазні партії. Але реальна влада після Жовтневого перевороту вже належала більшовикам, і вони покинули засідання. Наступного дня Установчі збори постановою пробільшовицького Всеросійського центрального виконавчого комітету були розпущені. Так більшовики силоміць розпустили законний парламент республіки.

1919 – у Версалі почалася Паризька мирна конференція країн-переможниць у Першій світовій війні.

Народилися: 1689 – Шарль Монтеск'є, французький філософ, письменник; 1834 – Володимир Антонович, український історик, археолог, етнограф; 1869 – Іван Труш, український художник;

1882 – Алан Мілн, англійський письменник, автор повісті про Вінні-Пуха.

19 січня

1946 – Створено Союз українців у Великій Британії.

2014 – у Києві на вул. Грушевського почалося силове протистояння учасників Майдану з правоохоронцями.

Народилися: 1809 – Едгар Аллан По, американський письменник, засновник детективного жанру; 1839 – Поль Сезанн, французький художник; 1912 – Ярослав Стецько, український політичний та військовий діяч, в'язень німецьких концтаборів, керівник Антибільшовицького блоку народів, голова Проводу ОУН (б); 1947 – Лешек Бальцерович, польський економіст і політик, організатор економічних реформ.

Померли: 1939 – Михайло Драй-Хмара, поет, літературознавець, жертва комуністичного терору; 1962 – Іван Іжакевич, український художник.

20 січня

1320 – перша коронація у Вавелі, королівському замку Кракова; коронований польський король Владислав I Локеток, що об'єднав державу.

1892 – в Облані, штат Нью-Йорк, вперше офіційно зіграли у баскетбол.

Народився: 1920 – Федеріко Фелліні, видатний італійський кінорежисер.

Померла: 1993 – Одрі Хепберн, американська кіноактриса бельгійського походження, лауреатка «Оскара».

21 січня

1934 – XII з'їзд КП(б)У ухвалив рішення про перенесення столиці України з Харкова до Києва.

Народився: 1881 – Степан Чернецький, поет, режисер львівського театру, автор слів пісні «Ой, у лузі червона калина».

Помер: 1803 – Кирило Розумовський, останній гетьман України (Війська Запорозького).

22 січня

1918 – Центральна Рада ухвалила IV Універсал, що проголосив Україну незалежною державою. День соборності України. У 1919 році на Софійському майдані Києва проголошено об'єднання Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки в єдину державу УНР.

1863 – у Польщі почалося Січневе повстання проти російського панування на території Царства Польського, Литви, Білорусії та Правобережної України. Тривало до пізньої осені 1864

Народилися: 1788 – Джорж Гордон Байрон, англійський поет; 1907 – Микола Лівіцький, президент УНР в екзилі.

23 січня

1793 – Росія і Прусія здійснили другий поділ Польщі. Росія отримала українські та білоруські землі з містами Мінськ, Слуцьк, Пінськ, Житомир, Кам'янець-Подільський.

Народилися: 1783 – Стендаль, французький письменник; 1849 – Богдан Ханенко, український меценат; 1891 – Павло Тичина, поет; 1929 – Філарет (у миру – Михайло Денисенко), Патріарх Київський і всієї Руси-України (УПЦ КП) від 1995 р.

Помер: 1921 – Микола Леонтович, український композитор, убитий чекістами.

Галаганівська колекція

На території Прилуцького краю унікальні мистецькі збірки прикрашали дворянські садиби Тарновських, Галаганів, де Бальменів

Музейна мережа в країні почала розвиватися в кінці XIX ст. на початку XX ст. 22 вересня (4 жовтня) 1894 року рішенням повітового земства у Прилуках (тогочасної Полтавської губернії) було створено природничо-історичний музей. А у 1927 році відкрився Прилуцький окружний музей.

Основою зібрання Прилуцького окружного музею стала мистецька колекція козацько-дворянського роду Галаганів, що розміщувалася у родинній садибі – Сокиринському палаці. Зібрання складалося із унікальних творів вітчизняного та західно-європейського мистецтва, авторства таких видатних митців, як Л. Жемчужников, Т. Шевченко, Ф. Землюков, Л. Лагорио, І. Авазовський, В. Штернберг, І. Соколов, В. Серебряков, О. Іванов, І. Шаповаленко. Також портретів багатьох поколінь родини Галаганів; старовинних портретів гетьманів України; збірки чудових італійських гравюр; картин народного мистецтва; старовинних ікон, саксонської порцеляни, фаянсу Миклашевського та Гарднера, мармурової скульптурної групи «Викрадення сабінянок» знаменитого французького скульптора Фальконе; срібного посуду; богемського кришталю; старовинної бронзи та монет; меблів; книг; документів; коштовної козацької зброї тощо.

Започаткована колекція була засновником відомого козацького роду, прилуцьким полковником Гнатом Галаганом (помер 1748 р.). Перші предмети колекції привозив Гнат Іванович як трофеї, із різних військових походів. Та найбільший внесок у становлення родинної збірки зробив його нащадок, представник шостого покоління роду, видатний громадський та політичний діяч Григорій Павлович Галаган (1819 – 1888).

1841 року молодий малоросійський дворянин Григорій Галаган для повноти освіти та виховання, відправився разом зі своїм наставником Чижовим Ф. В., відомим громадським діячем, у закордонну подорож до Західної Європи. Мандрівка Григорія Павловича тривала близько трьох років і охоплювала Австрійську імперію, Німеччину, Бельгію, Швейцарію.

Та найбільше задоволення мандрівник отримав від перебування в Італії. Країна приваблювала його теплим кліматом, відкритими доброзичливими мешканцями, а головне – змогою

вивчати давню культуру, архітектурою та визначними творами мистецтва.

«Что же вам сказать еще о Флоренции? Разумеется, когда я люблюсь удивительными произведениями изящного искусства, то при этом забываются все неприятности жизни...», пише Григорій із Флоренції до своєї матері К. В. Галаган 26/14 листопада 1842 р.

У Флоренції Г. Галаган продовжує започатковану його предком традицію – збирати твори мистецтва для оздоблення родового маєтку у с. Сокиринці: «Я заказал Рауху довольно большой пейзаж: прекрасный вид Неаполя с Позилипской горы, с тем, чтобы он писал его с натуры. Он взял за это 1500 франков. Штернбергу я заказал две картинки. Одну – вид Campagna di Roma из виллы Адриана с огромною группою итальянских пионов, пейзаж небольшого размера, но чрезвычайно хорошо удался. Другую – римлянку в костюме, идущую с плодами на голове. Много картин заказал бы я, да должно думать о деньгах» – з листа Г. П. Галагана матері, Рим 14/2 березня 1843 р. (Йдеться про роботу австрійського художника Йогана Непомука Рауха (1804-1847) «Неаполітанська затока»). Також у Флоренції було придбано багато гравюр: «Дяденька купил много хороших гравюр и заказал несколько копий с картин...», повідомляє у листі Галаган матері.

У Римі Григорій познайомився та потоваришував з молодими талановитими художниками: В. О. Серебряковим, О. А. Івановим, І. С. Шаповаленком. «Шаповаленко – славный человек, из него будет художник; может быть его талант обратится на историю Малороссии, которую он любит от всей души...», сподівався Григорій Павлович у листі до матері, Рим 1/13 січня 1843 р.

Молодий поціновувач мистецтва всіляко підтримував друзів-митців, купував картини, замовляв портрети членів своєї родини. «Вы меня спрашивали, в чем состоит помощь, оказанная Иванову, и вот в чем. Для вспоможения ему заплачено 4000 рублей за его «Магдалину»...», із листа Галагана матері К.В. із Риму, 28/16 березня 1843 р.

Тоді ж був написаний найвідоміший портрет Григорія Павловича у національному вбранні, який до сьогодні являється окрасою

художньої колекції Галаганів: «Не теряя времени, я тут же упросил Федора Васильевича, чтобы Серебряков писал с него портрет... Федор Васильевич и Александр Андреевич приступили ко мне со всеми силами, чтобы я заказал Серебрякову свой портрет для вас, и портрет в полной степени хороший... Я согласился и хотел сделать вам сюрприз. Чтобы этот портрет был вместе и картиною, то, по общему совету, Серебряков пишет меня в национальном малороссийском costume. Я сделал простой коротенький жупан и шаровары; портрет по колена и, как все говорят, удался...», із листа Григорія Павловича матері із Риму, 11 квітня/29 березня 1843 р.

По завершенню мандрівки, придбані Григорієм Павловичем твори мистецтва були відправлені на батьківщину.

Так починав свою колекційну діяльність молодий поціновувач прекрасного Галаган Г. П., яку продовжував протягом усього життя. І унікальна збірка лише розширювалася та поповнювалася новими творами мистецтва.

Останнім господарем колекції із роду Галаганів був граф Костянтин Миколайович Ламсдорф-Галаган, чоловік племінниці Григорія Павловича.

Напевно, і надалі колекція могла б примножуватися завдяки зусиллям нащадків славетного роду Галаганів. Та з приходом радянської влади для мистецької збірки настав складний період.

У часи більшовицького перевороту та національно-визвольних рухів Сокиринський маєток Галаганів майже не постраждав. Значна частина колекції була збережена завдяки місцевому священнику Овсієвському. Він зміг умовити селян не розграбовувати панське майно та зберегти будівлю задля подальшого безкоштовного навчання тут їхніх дітей. З перших років радянської влади у приміщенні маєтку Овсієвським була організована агрошкола, де безкоштовно навчалися, харчувалися і жили студенти. Дружина ж священника Антоніна Никифорівна завідувала Сокиринським музеєм. Згодом, 1 листопада 1919 року у с. Сокиринцях, у палаці Ламсдорф-Галаганів, за ініціативи Івана Назаровича Капустянського, голови Прилуцького повітового Комітету охорони пам'яток мистецтва та старовини, було відкрито перший на Прилуччині історико-художній музей.

У фондах Прилуцького краєзнавчого музею збереглися описи майна Сокиринського історико-художнього музею за 1921, 1924, 1925 роки.

Згідно опису за 1921 рік у музеї зберігалось 275 музейних предметів (можливо, перелік зберігся у неповному обсязі). Серед них картини українських та західно-європейських художників у кількості 185 одиниць. Зокрема «Портрет Г.П. Галагана національному вбранні» В. Серебрякова, «Портрет Гната Галагана» невідомого художника,

«Портрет Павлуся» М. Потапова, відома народна картина «Козак Мамай» XIX ст. Також 62 гравюри – акварелі періоду Людовика XVI; 8 статуй, серед яких і скульптурна група «Викрадення сабінянок» скульптора Фальконе, виконана із білого каррарського мармуру; коштовні вазы: японські, китайські, грецькі; дорожочна зброя: кольчуга, два шоломи, алебарда, шпага, шість рушниць, чотири пістолі, колчани, патронташи, три сідла (одне з яких належало гетьману Д. Апостолу, знаходиться у експозиції Прилуцького краєзнавчого музею).

За даними опису 1924 року музейні фонди налічували вже 1121 музейний предмет (перелік експонатів неповний, відсутні записи з №107-158, 929-1012). У описі майна за даний рік з'явилися: ікони, килими, посуд, вишивка, годинники, люстри, канделябри, вироби із бронзи, кришталю, порцеляни, археологія, Дігтярівський вертеп та унікальний Сокиринський вертеп.

Облік майна Сокиринсько-

го музею за 1925 рік нараховує вже 1074 музейних предмети (не занесені до книги обліку предмети під номерами 911-921, 959-999).

Та недовго затрималася Галаганівська колекція у рідних стінах. 1926 року, Прилуцький окривконком прийняв рішення про виділення під музей приміщення на центральній вулиці міста. Вже 1927 року усі музейні цінності із Сокиринського палацу були передані та включені до експозиції Прилуцького округового музею. Та, на жаль, колекція до Прилуку потрапила у не повному обсязі. Деякі предмети були втрачені під час передачі. Так, наприклад, згідно інвентарної книги Прилуцького округового музею за 1926 – 1927 роки, Французькі мініатюри зберігалися у Сокиринському музеї у кількості 6 одиниць, а до Прилуцького потрапило лише п'ять. З приводу чого було складено акт, що засвідчував крадіжку однієї мініатюри. Також деякі полотна на момент передачі знаходилися у дуже поганому стані: є запис про пошкоджений кулею портрет Павлуся Галагана у овальній позолоченій рамі. Деякі експонати (крі-

ла, підсвічники, канделябри), взагалі, були передані до різних місцевих організацій.

Період Другої світової війни для мистецької збірки теж був не найкращим. У той час музейні експонати зберігалися у приміщенні Стрітенської церкви, яке було передано віруючим окупаційною владою міста. Тоді місцевий вчитель, прилучанин-патріот Сергій Васильович Кочук перевіз і майже два роки, під час окупації Прилуки, зберігав безцінну музейну колекцію. Тож завдяки Кочуку колекція за період окупації майже не постраждала.

Однак, у післявоєнний час, у 1953 році, за висновками чернігівської експертної комісії, під приводом «неналежного зберігання музейних предметів» зі стін Прилуцького краєзнавчого музею були вилучені найцінніші, найкращі експонати, зібрані і збережені у важкі буремні часи нашими небайдужими попередниками, та передані у кількості 1392 одиниці до Чернігівського історичного музею.

Сюди увійшла і значна частина Галаганівської мистецької колекції. На базі художніх творів, вилучених із Прилуцького кра-

єзнавчого, було відкрито Чернігівський обласний художній музей. Проте деякі цінності, все ж таки, залишилися у стінах Прилуцького музею. Прикрасою експозиції є позолочене сідло українського гетьмана Данила Апостола (на фото) та козацька порохівниця із зображенням тризуба. Також у експозиції знаходяться крісло із кабінету Григорія Павловича Галагана, деякі меблі із Сокиринського маєтку, Устав Позичкового товариства Г.П.Галагана.

Тож, незважаючи на усі тяжкі випробування, колекція, хоча і не у повному складі, таки зберіглася по різних музеях України. Сьогодні в умовах повномасштабної війни українці на жаль не мають можливості оглядати шедеври галаганівської колекції, оскільки деякі експонати є відображенням глибини нашої історії і тому вони потребують першочергової охорони та евакуації.

О. КВАЧ,
науковий співробітник
Прилуцького краєзнавчого
музею

Батурин — гетьманська столиця

Музична культура України за часів Івана Мазепи

За часів гетьманування Івана Мазепи (1687 – 1709) Батурин, тогочасна гетьманська столиця, перетворився на осередок розвитку української музичної культури. Гетьман, відомий меценат культури та мистецтва, сприяв розквіту музики, зробивши її невід'ємною частиною життя українського суспільства.

У період Гетьманщини знання музики, вміння співати та грати на музичних інструментах вважалися необхідними якостями освіченої людини. Тому вивчення музики було обов'язковим у навчальних закладах.

Наприклад, у Чернігівському колегіумі, який був організований за підтримки гетьмана, було запроваджено спеціальну музичну підготовку. Музичне виховання займало важливе місце, а головними засобами виховання були позашкільні заходи: православна духовна музика і молитва.

Одним із основних осередків культури і музичного життя козацької доби була Києво-Могилянська академія. Основу 12-річного курсу навчання становили сім вільних наук. Поряд з філософією, логікою, математикою, етикою, вивчалась і музика. Вона входила до переліку екзаменаційних дисциплін, що підкреслювало її важливість.

Музика завжди була складовою побуту гетьманів Війська Запорозького. Окрім бунчука, прапора, печатки до атрибутів гетьманської влади належали і музичні інструменти (литаври та труби). Залежно від визначених завдань і застосування, музика поділялася на: офіційно-церемоніальну (використовувалася під час урочистих подій, державних прийомів, церковних служб); службово-стройову (супроводжувала військові події, марші, бої); сигнальну (фанфарну) (використовувалася для подачі сигналів, оголошення про

важливі події); побутово-розважальну (супроводжувала повсякденне життя людей, свята, час відпочинку; відзначалася простотою, мелодійністю та веселістю); концертну (урочисто-панегірична, церковний спів: канти, псалми, партесний концерт) (створювалася для розваги та естетичного задоволення; відзначалася складністю, витонченістю та багатством звучання.)

Важливу роль у становленні музичної культури відігравали музичні цехові об'єднання. Відомо три універсали, видані гетьманом Іваном Мазепою музичним цехам у різних містах України, що свідчить про його турботу про розвиток музичного мистецтва:

У 1692 р. гетьман Іван Мазепа видав універсал про перепідпорядкування усіх ремісничих цехів міста Переяслава під владу магістрату, включно із музичним.

«Універсал Івана Мазепи про підпорядкування київського цеху музик миській владі Києва. 1704, жовтень 20. Київ». У документі йдеться про підпорядкування київського цеху музик миській владі Києва, що дозволяло їй отримувати певний грошовий зиск. Крім того, у ньому зазначено, що цеху за кошти дозволяється грати ще й на хрестинах.

«Універсал Івана Мазепи писареві Стародубівського магістрату і ктиторові церкви св. Іоанна Предтечі Різдва Григорієві Двинівському, яким прилучив до церкви музичний цех. 1705, лютого 22. Ямпіль». У документі йдеться про перепідпорядкування миських та сільських музикантів передміській церкві Іоанна Предтечі, аби поліпшити її скрутне становище.

За часів гетьманування Івана Мазепи у Батурині також діяв музичний цех. Про нього ми дізнаємося з опису міста Батурина 1726 р. Згідно з цим описом, за указом гетьмана

Торбан XVII ст. Копія. Зібрання Національного заповідника «Гетьманська столиця»

Івана Скоропадського на передмістях колишньої столиці, після розорення міста російським військом, «на погорілих та уцілілих місцях» оселились уцілілі містяни. Серед них було і 6 дворів цеху музик: Дороша Павленка, Миска Скрипки, Пилипа Гребениченка, Панка Демиденка, Деміда Старого та Хведора Шевченка.

Музиканти цеху грали на скрипках, цимбалах, дудах тощо. У музичних цехах, поряд із рядовими виконавцями, були і досить обдаровані музиканти, які писали власні твори, забезпечуючи цехи музичним репертуаром.

Важливою складовою суспільно-політичного й культурно-музичного життя України за часів Гетьманщини була діяльність не лише цивільних, а і військових музикантів (Генеральної та полкової військової музики, гетьманських військових музикантів).

Військові музиканти та оркестри відігравали важливу роль у церемоніалах прийому іноземних гостей при дворі Івана Мазепи. Наприклад, під час прийому російського посольства у Батурині в 1688

р. гетьман зустрічав посла разом з генеральною старшиною та військовим оркестром. Окрім цього, військові музиканти та оркестри супроводжували гетьманський уряд під час службових подорожей, надаючи подіям особливої урочистості.

Варто зазначити, що провідними центрами національної музичної культури періоду Гетьманщини часто були маєтки-резиденції гетьманів та козацької старшини. Тут культивувалися різні форми музикування, створювалися музичні композиції, звучали вокальні твори (канти, псалми, партесні концерти). Також впроваджувалися у побут музичні інструменти європейського походження (орган, клавикорд, клавіцимбал) і нові форми закордонного музикування.

Особливою гордістю гетьманів, старшини, вищого духовенства були їхні потужні хорова капели. Зокрема, власну музичну капелу на чолі з регентом мав Іван Мазепа. Про це у своєму доносі московському царю відмітили противники гетьмана Василь Кочубей та Іван Іскра: «8 жовтня 1706 року після обіду з двома панями полковниками, миргородським та прилуцьким, затримався з генеральними особами та паном регентом допізна, дуже весело гуляв при своїй музичній капелі».

Сам Іван Мазепа полюбляв грати на торбані, слухати гру на бандурі та складати вірші, які були покладені на музику.

Тож, музика була невід'ємною частиною життя українського суспільства в епоху Гетьманщини. Гетьман Іван Мазепа, як один із найвидатніших діячів того часу, зробив значний внесок у розвиток музичного мистецтва і освіти в нашій державі. Його діяльність стала важливим етапом у становленні української музичної культури.

Оксана ЛОМКО

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Проект «Резиденція Орлика. Віднайдення України в архівах світу» триває

Історики заповідника разом із істориками, палеографами з Державного архіву Швеції, незалежною дослідницею Мариною Траттнер та перекладачами ретельно опрацьовують виявлені документи.

Віднайдені архівні справи написані латиною, німецькою, шведською, французькою, польською та староукраїнською мовами, а їх кількість становить кілька сотень сторінок. Хронологічно вони охоплюють документацію з квітня 1709 року та висвітлюють історію українських політичних емігрантів початку XVIII ст. на чолі з гетьманом Пилипом Орликом.

Для відтворення послідовності історичних подій ми склали хронологічний план опрацювання документів. А саме ці документи підтверджують тісні дипломатичні зв'язки України і Швеції та засвідчують всебічну підтримку українського гетьмана Пилипа Орлика, його родини та «мазепинців» шведською стороною.

Проект реалізується за підтримки Міністерства закордонних справ України та Фонду «МХП – Громаді».

Гетьман Дем'ян Ігнатович

17 грудня 1668 року на козацькій раді у Новгород-Сіверську гетьманом України-Гетьманщини було обрано Дем'яна Ігнатовича (був гетьманом до 1672 р.). Саме в роки гетьманування Дем'яна Ігнатовича Батурин отримав статус столиці.

Каденція першого батуринського гетьмана була не тривалою – трохи більше трьох років, але тим визначнішими є його досягнення, які торкнулися найважливіших сфер державотворення. Ось головні здобутки гетьмана.

Реформував українське військо, створивши перші на ймані підрозділи сердюків та компанійців.

Реалізував значний дипломатичний успіх у відносинах з московитами, уклавши «Глухівські статті», які стали основою збереження Української козацької держави майже на століття.

Українській державі було фактично повернуто її фінансову та судову автономію.

Зміцнив і розширив гетьманську владу в складних умовах громадянського протистояння і наступу москви на українську автономію.

На фото: Дем'ян Ігнатович – борець за свободу і незалежність України». Діти ознайомились із життям українського керманіча. Усвідомили основні засади його військово-політичної та економічної діяльності. І для узагальнення власних знань про гетьмана дали відповіді на тестові завдання.

Юним – про історію

При заповіднику активно працює історичний гурток імені гетьмана Івана Мазепи. Недавно проведено заняття «Гетьман Дем'ян Ігнатович – борець за свободу і незалежність України». Діти ознайомились із життям українського керманіча. Усвідомили основні засади його військово-політичної та економічної діяльності. І для узагальнення власних знань про гетьмана дали відповіді на тестові завдання.

Оскільки Дем'ян Ігнатович боровся за соборність Української держави, створивши потужне професійне військо, то гуртківці залюбки написали українським військовим свої листи-побажання

Традиційно, напередодні Різдва Христового, з вихованцями історичного гуртка заповідника обговорювали тему, яка присвячена Різдвяним традиціям Батурина козацьких часів. Вихованці дізнались цікаві факти про колядування та святкову вечерю, відгадували загадки, і навіть приготували смачну та ароматну випічку – коржики «Батуринські» за рецептом XIX століття.

До уваги відвідувачів

Музеї Заповідника працюють з 08:00 до 17:00 (наси до 16:30), без обідньої перерви. Понеділок – вихідний.

На вебсайті заповідника діє онлайн-сервіс продажу квитків та друкованої продукції <https://baturin-capital.gov.ua/> Завжди раді зустрічати вас у гетьманській столиці України!

Додаткова інформація за телефонами: 067-54-29-705, 066-49-176-19.

Кирило Розумовський та його підтримка українських співаків

Маючи низку особливостей, музична українська культура розвивалася в єдиній традиційній площині з європейською. Проте варто також зазначити, що українська музика мала визначний вплив на культуру сусідніх держав. У колективній роботі «Історія української музики: у 7 т.» історики зійшлися в думці, що починаючи з XVII ст. Україна «була вокальним донором Росії». Така загарбницька політика не була контрольованою, що призводить пізніше до негативних наслідків. Зокрема, зменшується кількість освічених людей, які могли б розвивати українську культуру.

Ще задовго до обрання Кирила Розумовського на гетьманство, росія силою нав'язала систему вивозу українських культурних діячів. Підтвердженням цієї систематичності є випадок із старшим братом гетьмана – Олексієм. На щастя, Олексій Розумовський зміг вдало використати свій талант та ситуацію на користь не лише для своєї родини, а й для української державності.

Також це підтверджують і деякі архівні документи. У цій статті проаналізуємо два документи з Центрального державного історичного архіву, м. Київ, які підтверджують цей культурний злочин.

Так у ф. 51, оп.3, спр. 9881 на аркуші 103 та 103 зв. міститься інформація про відправку «великолохвицьким сотником

Кирилом Качановським» набраних ним музикантів («півчих») до російського двору, підписану гетьманом. Примітно, що Кирило Розумовський не бажав задовольняти фінансові потреби для такої подорожі, а зазначає що «казена сума», необхідна на «снабжение», буде вимагатися з російського двору. Причиною цього зазначено також, що ці співаки вже навчені, тобто навчав їх або сам сотник, або люди наймані ним, що також супроводжуватимуться грошовими витратами.

Наступний документ (ф. 51, оп.3, спр. 9881, арк. 104) – це вже «покорне доношення» самого сотника Качановського, який зазначає, що обрав 14 хлопчиків і сам має намір поїхати й супроводити співаків до двору.

Два документи датуються 1751 р., це лише перший рік гетьманства Кирила Розумовського. Його подальші дії показують боротьбу гетьмана з вивозом українців за кордон та його прагнення розвивати українську культуру.

Уже в 1752 р. Кирило Розумовський наймає на службу австрійських музикантів, які мали не лише виконувати свої безпосередні обов'язки, а й навчати українських учнів. Примітно, що по завершенню терміну трирічного контракту, Кирило Розумовський більше не звертається до полуг іноземців, а наймає лише українців.

Як зазначає історик Михайло Степаненко, своїм рішенням гетьман Кирило Розумовський від 18 листопада 1759 р. звільняє родини «малолітніх певчів» від «служб і податків», цим самим надаючи особливий статус цим родинам. Історик також підтверджує підтримку українських музикантів й Олексієм Розумовським, який мав сильний вплив і захищав земляків від жорстокого поводження.

Отже, включно до XVIII ст. вся українська культура, зокрема й музична, мала визначальний вплив на російську. Підтвердженням цьому є той факт, що талановиті композитори, скульптори, письменники, які могли прославляти Українську державу на весь світ, вимушені були працювати в Москві й Санкт-Петербурзі.

Уже багато століть поспіль росія привласнює собі нашу культуру та надбання Української держави, часто це здійснювалося насильно та супроводжувалося усуненням тих, хто виступає проти. Так сталося й з Кирилом Розумовським, якого змусили покинути Україну за прагнення розвивати державу.

Анастасія НІКІТИНА

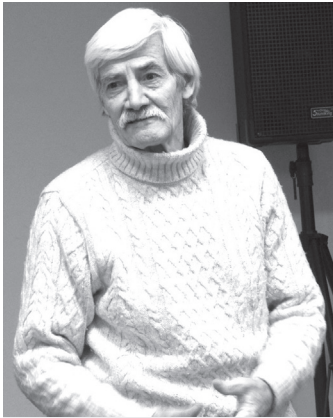
Автори публікації – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник
Михайла Коцюбинського

Микола Ткач

Микола Михайлович Ткач (04.01.1942, с. Сахнівка Менського району Чернігівщини – 17.04.2019, Київ) запам'ятався землякам-чернігівцям як багатогранна людина. Йому вдалося гармонійно поєднати поетичну і наукову творчість. Удвох із дружиною Надією Данилевською Микола Ткач невтомно збирав фольклорний, ономастичний, етнографічний матеріал. Журнал «Українська культура» впродовж десяти років систематично друкував його дослідження календарних народних свят.

У 1995 році побачив світ посібник М.Ткача з народознавства під назвою «Дерево роду». Тоді ж разом із Надією Данилевською науковець видав книжку «Клецький міст» (Джерела української міфології), за яку їм було присуджено премію «Благовіст». Згодом з'явився ще цілий ряд ґрунтовних фольклорно-етнографічних видань, поетичні збірки, мовознавчі розвідки. Серед найбільш відомих: «Золоті орли», «Вийди, вийди, Іванку», «Піс-

Микола Ткач під час творчої зустрічі в музеї М. Коцюбинського 1 грудня 2017 року.

не моя», «Перетик», «Хліб наш насущний», «Ой, ти, Калито, ой, медоная» та ін.

За низку книг про народну творчість Чернігівщини 2007 року Микола Ткач і Надія Данилевська були удостоєні звання лавреатів Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського.

Екскурсія «Різдвяні і новорічні свята у родині Михайла Коцюбинського»

Ця свята мали особливе значення. І не лише тому, що, будучи батьком чотирьох, дітей письменник завжди долучався до прикрашання ялинки, наспівуючи щедрівки разом синами та доньками. Часто саме з цими днями у родині були пов'язані цікаві випадки та значимі для кожного члена сім'ї події.

Музей-заповідник запрошує на традиційну святкову авторську екскурсію «Різдво та Новий рік у родині Коцюбинських». Під час екскурсії гості зможуть побачити садибу М. Коцюбинського у дещо нетрадиційному ракурсі і здійснити своєрідну подорож у часі і просторі від Різдва до Різдва у житті письменника.

Для участі в заході потрібно попередньо зареєструватися, адже кількість осіб у групі обмежена.

Тривалість екскурсії – 1 год. Вартість вхідного квитка – 100 грн.

Довідки та реєстрація для участі в авторській новорічній екскурсії за телефоном: (097) 465 70 91.

Адреса музею: м. Чернігів, вул. Коцюбинського, 3.

Дивовижні
трудяги
краєзнавці

В обласній бібліотеці імені Софії та Олександра Русових 18 грудня у межах засідання клубу «Краєзнавець» при бібліотеці відбувся круглий стіл з нагоди 35-річчя утворення обласної організації Національної спілки краєзнавців України, а також 50-річчя клубу.

Директор бібліотеки Юрій Соболь наголосив, що одним із пріоритетних напрямів книгозбірних обласної є краєзнавча діяльність.

Про історію та становлення краєзнавчого руху в регіоні, установчу конференцію, що відбулася у грудні 1989 році й ухвалила рішення про заснування обласного історико-краєзнавчого товариства, сучасне життя спілки розповів голова правління обласної спілки краєзнавців України, професор Навчально-наукового інституту історії та соціально-гуманітарних наук ім. О. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка, президент клубу «Краєзнавець» Олександр Коваленко.

Історія краєзнавчої діяльності бібліотеки та півстолітній шлях клубу «Краєзнавець» – тема виступу активної учасниці тих подій, першої завідувачки відділу краєзнавства бібліотеки, заслуженого працівника культури України Людмили Студьонької. Досвідом взаємодії краєзнавців з громадами Чернігівського району поділився голова Чернігівського районного осередку НСКУ Андрій Курданов.

У цікавому спілкуванні взяла участь краєзнавець, дослідник історії сіл Черниш та Клочків Чернігівського району Іван Кириєнко, старший науковий співробітник історичного музею ім. В. Тарновського, віцепрезидент клубу «Краєзнавець» Світлана Половникова, учений секретар музею Людмила Линюк та інші.

З книжково-ілюстративною виставкою «Дивовижні трудяги. Краєзнавці Чернігівщини» ознайомила присутніх модератор заходу – завідувачка відділу краєзнавства Ірина Каганова.

Сосницький літературно-меморіальний музей
О. П. Довженка

«Велике Незняте» українське кіно

Примітно, що наприкінці життя, Олександр Петрович Довженко також написав сценарій науково-фантастичного фільму про подорож на Марс «У глибинах Космосу».

«Один з героїв не повернеться на Землю. Він загине в іншому світі або залишиться там назавжди з якихось причин. Для когось торжество повернення буде неповним. Хтось дивитиметься в холодне, темне небо вже без надії на привіт, як буває і буде в житті. Це має надати фільму людяності».

Прочитати все, що можливо, про темні супутники зірок, себто про планети, яких, може, в нашій Галактиці мільйони і наявність яких зовсім по-іншому малює нам картину «народонаселення» Галактики...»

О. Довженко, «В глибинах Космосу».

15 червня 1953 р.

Повідомляє Довженко-Центр:

Унікальні знімки проб незнятого фільму «Прибулець» Леоніда Бикова, яку він мав ставити на Кіностудії Довженка у 1979 році.

Здобувши широке глядацьке визнання за два останні фільми про війну – «В бій ідуть лише старі» та «Атлантида, йшли солдати», у 1978 році Леонід Биков прийняв досить несподіване рішення взятися за постановку трагікомічної фантастики: про зустріч із позаземною цивілізацією, зустріч суто номінальну, навіяну похміллям. Її основою мала стати повість «Прибулець-73» Євгенія Шатка.

Це була історія колгоспного механізатора Юхима, що опинився в іншій галактиці на планеті Рюм. У цей же час на Землю, і маленьке українське село, потрапляв близнюк Юхима, ін-

шопланетянин Рюм. Тут прибулець закохався в дружину Юхима, доки той, як міг, шукав відголоски широго і людського на синтетичному, стерильному, «ідеальному» позазем'ї.

Обидві головні ролі у фільмі мав класично виконати сам Биков. Оператором стрічки запросили Вадима Ілленка. Зняли навіть акторські проби, які потім були змонтовані в окремий короткометражний фільм. Побудували велику декорацію літаючої тарілки, спланували складні комбіновані зйомки зі спецефектами для фантастичних сцен.

Але повертаючись із дачі до Києва, Биков загинув в автокатастрофі. Так «Прибулець» назавжди поповнив велику колекцію «українського незнятого».

Хоча екранізація повісті «Прибулець-73» на Кіностудії Довженка таки побачила світ за три роки після того – уже в постановці Бориса Івченка, під назвою «Зоряне відрядження». Але знати, яким би виглядав фільм Леоніда Бикова, ми вже не будемо. Проте можемо припускати, розглядаючи ці знімки.

Фото із колекції Кіноархіву Довженко-Центру. Надходження від видатного оператора Юрія Гармаша. Автор **Леонід Критенко**

Календар січня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових видає щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2025 рік». Укладачі: Л.Студьоньова, І. Каганова. Відповідальний за випуск Ю.Соболь. Друкуємо січневу частину календаря.

Січень

1 – Народився Олександр Григорович Олійник (1940), поет і журналіст з Чернігова, лауреата обласної премії імені М. Коцюбинського та інших престижних літературних премій.

4 – У селищі Лосинівка Ніжинського р-ну народився Михайло Іванович Руденко (1940), завідувач відділення функціональної діагностики обласної лікарні (1985 – 2002), письменник, лауреат обласної премії імені М. Коцюбинського (1998).

5 – Народився Яків Миколайович Слупський (1885 – 1970), лікар, головний акушер-гінеколог Чернігівського відділу охорони здоров'я (1949 – 1954), заслужений лікар України (1954), кандидат медичних наук. Автор низки наукових праць з акушерства та гінекології та розвідок краєзнавчої тематики.

7 – В Острі народився Аркадій Мусійович Заболотний (1870 – 1928), генерал-хорунжий Армії Української Держави, головнокомандувач 9-ї армії УНР. Син М. М. Заболотного (1838 – 1912) – викладача Остерського повітового училища, Остерського міського голови. А. М. Заболотний помер на еміграції в Югославії.

10 – В с. Киселівка Менського (нині Корюківського) р-ну народився Феодосій Васильович Губенко (1900 – 1973), провідний хірург госпіталю часів Другої світової війни, головний хірург Чернігівської області, заслужений лікар України (1954).

12 – В с. Заньки Ніжинського р-ну народився Степан Онисимович Бурачок (1800 – 1877), кораблебудівник, викладач, публіцист, прозаїк, видавець. Генерал-лейтенант Корпусу корабельних інженерів (1869). Видавець щомісячного просвітницького журналу «Маяк» (1840 – 1845).

13 – В Качанівці на Ічнянщині народився Михайло Володимирович Тарновський (1865 – 1943), громадський діяч, внук В. В. Тарновського, автор генеалогії Тарновських та статті про садибу Качанівка, спогадів про Тарновських та Т. Г. Шевченка.

14 – В с. Ведильці Чернігівського р-ну народився Іван Михайлович Рослий (1925–1989), геоморфолог, палеогеограф, доктор географічних наук. Жив і працював у Києві. Похований у рідному селі.

15 – Народився Петро Олександрович Рум'янцев-Задунайський (1725 – 1796), граф, малоросійський генерал-губернатор, очільник Чернігівського намісництва (1782 – 1790). Організатор низки реформ, які вплинули на розвиток краю. Володар маєтків на Чернігівщині.

17 – Народилася Наталія Євгенівна Самохіна (1955), завідувачка відділу обласного історичного музею ім. В. В. Тарновського, організаторка і модераторка музейного «лекторію на колесах» «Дорогами рідного краю».

18 – Народився Петро Васильович Рубан (1940 – 2011), дисидент, політв'язень, член Української Гельсінської Спілки. Жив і працював у Прилуках, де й був зарештований 1976 року. На захист Петра Рубана виступали Андрій Сахаров, Левко Лук'яненко, Рональд Рейган.

19 – В Чернігові народився Олександр Володимирович Шекін (1935 – 2020), історик, археолог, краєзнавець. На території Чернігівщини обстежив та відкрив понад 500 археологічних пам'яток. Працював у секторі археології історичного музею імені В. В. Тарновського. Автор низки книг і публікацій.

22 – 1905 р. в газеті «Наші дні» вміщено кореспонденцію про виступи М. М. Коцюбинського і М. О. Черлунчакевича на зборх громадської бібліотеки з вимогою скасувати цензуру на прогресивні видання.

23 – В Чернігові народилася Ксенія Олександрівна Бельмас (1890 – 1981), оперна і камерна співачка, примадонна французької Гранд-Опера, Берлінської державної опери і примадонна Південно-Африканської Республіки.

1960 р. відкрито літературно-меморіальний музей О. П. Довженка у Сосниці.

На хуторі Калениківщина Ромненського повіту (нині у складі с. Слобідка Прилуцького (донедавна Талалаївського) р-ну) народився Петро Петрович Ротач (1925 – 2007), полтавський історик літератури, автор статей про літературні процеси на Чернігівщині, лауреат премій імені П. Чубинського та Панаса Мирного.

25 – 1925 р. засновано Ніжинське наукове товариство краєзнавства при Всеукраїнській академії наук. Складалося з чотирьох секцій: історичної, статистично-економічної, етнографічної, природничої. Припинило діяльність на початку 1930-х рр.

29 (17 ст. ст.) – у 1805р відбулось урочисте відкриття Чернігівської чоловічої гімназії.

День пам'яті героїв Крут.

30 – 1870 р. Чернігівським губернатором був призначений Олексій Олександрович Панчулідзев (1819 – 1888), при якому розпочалося будівництво водогону, видання ліберальної періодичної преси в Чернігові. Після губернаторської служби обраний гласним Чернігівських повітових земських зборів. Володів маєтком у с. Халявін Чернігівського повіту.

Календар Українських
визвольних змагань

1 січня 1879 р. на хуторі біля Батурини народився Василь Кірій, генеральний хорунжий Армії Української Держави. 1 січня 1888 р. у с. Кіпті народився Василь Божко, хорунжий Армії УНР.

7 січня 1870 р. у м. Остер народився Аркадій Заболотний, генеральний хорунжий Армії Української Держави.

7 січня 1891 р. у м. Ічні народився Юрій Добриловський, полковник Армії УНР, лікар, громадський діяч. 12 січня 1894 р. у с. Козел Чернігівського повіту народився Василь Еллан-Блакитний, український революційний діяч, письменник. 14 січня 1894 р. у містечку Синявка на Чернігівщині народився Павло Дубрівний, хорунжий Армії УНР, Лицар Залізного Хреста.

19 січня 1889 р. у м. Чернігів народився Марко Ганжа, полковник Армії УНР. 23 січня 1887 р. у с. Вереміївка на Чернігівщині народився Грицько Деменко, начальник постачання 3-ї Залізної дивізії Армії УНР.

26 січня 1892 р. у с. Дейманівка Прилуцького повіту народився Григорій Яковенко, член Холодноярського повстанства.

28 січня 1897 р. у м. Городні народився Іван Ремболович, підполковник Армії УНР.

Сторінками старих газет

Життя Чернігівщини 100 років тому на шпальтах газети «Красное знамя»

Представляємо хроніку подій Чернігівщини за січень 1925 року на шпальтах газети «Красное знамя». Вона позначена як «Ежедневная рабоче-крестьянская газета Черниговщины». Публікації йшли двома мовами.

3 січня Українізація советского аппарата

Українізація советського апарата идет успешно. В настоящее время в Чернигове проводятся курсы по украинизации для советских служащих, объединенные в одну школу, причем служащие, обучающиеся на курсах, разбиты на десять групп. При отдельных учреждениях существует также ряд кружков по украинизации, организованных комслужбами и культкомами. Таких кружков насчитывается в городе 18.

Кроме этих курсов и кружков существует две школы – курсы-практикумы деловодства. Курсы-практикумы в свою очередь разбиты на 14 групп практического деловодства.

Во всех этих группах и кружках обучаются свыше тысячи человек советских служащих.

Планом инспектуры по украинизации в ближайшем будущем предполагается охватить в отношении украинизации советских служащих на все 100 процентов.

В данный момент служащие государственных учреждений, подлежащие обучению украинскому языку, охвачены полностью. Пробел только в деле украинизации замечается в отношении служащих хозяйственных органов, которых предполагается теперь привлечь к изучению украинского языка.

8 січня 150-летний юбилей пожарной команды

В прошлом месяце исполнилось 150 лет со дня основания в Чернигове пожарной команды. Губотдел местного хозяйства предполагает в январе отпраздновать этот юбилей.

Ко дню празднования будут исправлены два бездействующих пожарных автомобиля. Для пожарников будет устроен вечер, посвященный воспоминаниям – истории и наиболее выдающихся моментов работы пожарной команды.

Для проведения празднования 150-летнего юбилея пожарной команды губисполкомом опущено, за счет губотдела местного хозяйства, 200 рублей.

Небольшие суммы на проведение празднования дает местное отделение Украинбанка и другие учреждения.

9 січня Ценные памятники старинны

В Черниговский госмузей доставлен уполномоченным губнаробраза по охране внемузейных памятников старинны тов. Самбурским каменный крест, найденный им в с. Горках Новгород-Северского округа на месте, носящем название «Дворец». Крест этот выкопан в земле на глубине 3 аршин и находился в кирпич-

ной куполообразной небольшой нише, на месте престола обнаруженного в земле основания крестообразного древнего храма. Фундамент этого храма выложен из дикого камня местного происхождения.

В музей доставлены также части клыков мамонта, собранные тов. Самбурским при обследовании им места нахождения скелета мамонта близ г. Новгорода-Северска.

Кроме этих памятников старинны, в музей недавно поступило 40 ценных картин, портретов и гравюр работы русских и западных художников, более 200 ценных книг антикварного характера, по истории, археологии и нумизматике, каталоги, альбомы и проч. Все эти вещи разысканы и собраны тов. Самбурским.

Картины и книги взяты из бывшего имения «Качановка». Недавно в музей привезен образ Спасителя кисти известного художника Н. Ге, взятый из школы в м. Ивангороде, шлем и щит с восточной надписью, выкопанные, по преданию, в м. Ичне, и чугунный барельеф Тараса Шевченко, висевший на дубе в парке имения Качановка.

10 січня В Чернигове упал метеорит

7 января в 4 часа дня в предместье города – Бобровице упал метеорит (метеорит – это камень, носящийся в межпланетном пространстве, который, встречая на своем пути землю, притягивается ею и падает).

При падении метеорит разбился на мелкие части. Осколки метеорита подобраны селянами. Один из осколков, весом в пять грамм, доставлен для исследования в лабораторию Черниговского агрономического техникума.

Результаты исследования этого осколка будут сообщены в нашей газете.

10 січня Більше вогників культури на селі

Пугач (село Данівка на Ніжинщині).

Наше село одно з відсталих сіл Козелеччини. А село не маленьке – має біля двох тисяч населення. Чорний морок село загортає, а в ньому Херувими та Серафими літають та обкурюють темний нарід своїм релігійним фіміамом. Нема в нас з початку революції робітників, котрі дбали б про освіту селянства. Населення дивиться на освіту напіввороже: не було тут навіть школи, дітей учили по хатах.

Торік влітку, коли влада задумала утворити школу у попівському будинку, селяни проти цього дуже обурились. Зараз школа мається і в Данівці, зрозуміли вже її користь.

Зі школою почало розвиватися на селі, але цього замало, треба ще організувати хату-читальню. Це не по силі селянству, потрібна допомога влади. Чекаємо, бо хочемо мати куток культури й для дорослих.

Про що писала обласна газета «Деснянська правда»

75 років тому. Січень 1950 року.

8 січня Легка промисловість в 1950 році

В 1950 році програма підприємств легкої промисловості нашої області зростає, порівняно з минулим роком, на 20 мільйонів карбованців.

Пошивні агрегати Чернігівської, Прилуцької і Добрянської швейних фабрик цілком переводяться на поточну систему роботи. Поточна система виробництва організується також в пошивному і закрійному цехах Прилуцької взуттєвої фабрики. Завдяки їй фабрика в 1950 році зможе виготовити 150 тисяч пар взуття, тобто втричі більше, ніж в 1949 році. За рахунок механізації виробництва Чернігівська взуттєва фабрика збільшить випуск продукції на 38 – 40 %.

В асортимент виробів легпрому в новому році додаються 16 нових видів по швейній та взуттєвій галузях.

Управління легпрому розроблює план організаційно-технічних заходів по забезпеченню виконання програми 1950 року. В плані передбачається за рахунок раціонального використання основних засобів виробництва, раціоналізації і винахідництва та механізації підвищити продуктивність праці на 12 %.

14 січня Культурний відпочинок колгоспників

Нощенко М. (Прилуцький район). Кімната клубної бібліотеки переповнена. Молоді і літні люди зібрані на чергове голосне читання, яке проводить вчитель тов. Устич. В кімнаті урочиста тиша. Уважно слухають колгоспники твір лауреата Сталінської премії С. Бабаєвського «Кавалер Золотої зірки»; вони захоплюються славними ділами героїв роману.

Колгоспники артілі «2-річчя Сталінської Конституції» культурно проводять відпочинок не тільки за книгою. До їх послуг кінофільми, які демонструються щонеділі, вистави, що їх часто ставить драматичний гурток. В залі клубу грає акордеон, тут влаштовуються танці, члени співочого гуртка виконують народні та сучасні пісні. В іншій кімнаті аматори грають в шахи, шашки, доміно.

Весело проводять своє дозвілля колгоспники. Завідуючий клубом тов. Васильченко вміло організує культурний відпочинок.

14 січня Новий цегельний газифікований завод

Лемішко В. В колгоспі «Червоний лан» с. Городище збудовано цегельний газифікований завод потужністю мільйон шт. цеглин за сезон. Випалено перші 32 тисячі цеглин.

Це вже другий газифікований завод в Батуринському районі.

50 років тому. Січень 1975 року.

3 січня Створюється меморіальний комплекс

Хміль Л. На північно-західній околиці Чернігова в урочищі Подусівка в роки фашистської окупації ворог закатавав і розстріляв більше 15 тисяч радянських громадян: військовополонених червоноармійців, партизанів,

підпільників, мирних жителів, жінок і дітей. З ініціативи місцевої організації Товариства охорони пам'яток історії та культури тут нині ведеться благоустрій території братських могил.

Проект його розробив завідувачий науково-дослідним сектором Чернігівського архітектурно-історичного заповідника А. А. Карнабед за участю молодих архітекторів Н. М. Копейкіної та Ю. М. Дмитрука. Проект об'єднує в єдиний своєрідний архітектурно-просторовий комплекс групу курганів-пам'яток на братських могилах, вхідну площу, символічні 15 пам'ятних груп каменів на відновленій площі поля між курганами та Алеєю Скорботи. Увінчують алею плити для покладання вінків і скульптурна композиція.

У благоустрої меморіалу взяли участь 40 підприємств, організацій та учебных закладів міста.

Закінчено першу чергу благоустрою території братських могил. Повністю всі роботи будуть завершені до 30-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

5 січня Зимова здоровниця Анісімова Н.

В перший же день канікул будинок відпочинку «Зелений гай», що знаходиться під Черніговом, наповнився дзвінками голосами. Сюди прибули школярі – 170 хлопчиків і дівчаток з різних міст і сіл нашої області. Профспілкува здоровниця відразу перетворилась на зимовий піонерський табір.

В залі біля уквітчаного ялинки влаштовуються веселі ранки, конкурси. Демонструються кінофільми. В бібліотеці – безліч цікавих книжок.

Учні побували вже на міській новорічній ялинці в театрі імені Т. Г. Шевченка. Попереду – екскурсії по місту, в історичний та літературно-меморіальний музеї. Їх гостями будуть передовики підприємств, учасники Великої Вітчизняної війни, партизани.

Навоколишня мальовнича природа, ліс, цілюще повітря, хороше харчування сприяють веселому, активному відпочинку дітей, який організувала обласна рада профспілок.

11 січня В об'єктиві – природа Григор'єва Т.

Вчора в Чернігові в приміщенні філармонії відкрилась перша обласна фотовиставка «Природа рідного краю». Представлено більше 160 робіт з надісланих і відзначених на конкурсі, який провели обласне відділення Спілки журналістів УРСР і Товариство охорони природи.

Широка експозиція розповідає про мальовничі куточки квітучого Полісся, його флору і фауну, ентузіастів охорони краси, про збереження і примноження багатств рідного краю. Серед авторів багато фотолюбителів – людей різних професій і віку, які гаряче закохані в природу і яскравою мовою фотографії освітують її чудову красу. Експозицію доповнюють численні стенди про охорону лісу, землі, води, боротьбу з ерозією ґрунтів, вікна сатири, спрямовані проти бракон'єрів, губителів природи. Виставка буде відкрита протягом місяця. Потім її експозиція стане пересувною.

Підготувала головний спеціаліст відділу використання інформації документів Державного архіву Чернігівської області Алла Гриненко

Краєзнавчий щорічник «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2025 рік»

Його підготували працівники Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Софії та Олександра Русових.

Мета посібника – популяризація відомостей про минулі покоління знаних земляків і відомих сучасників.

Календар складається з переліку знаменних і пам'ятних дат, що мають відзначитися у 2025 році, та додаткових відомостей і рекомендаційних списків до найцікавіших визначних дат.

Краєзнавців та журналістів, музейних і бібліотечних працівників, викладачів та студентів, всіх, хто цікавиться історією краю, зацікавлять довідки, що розповідають про життя і творчу діяльність чернігівського диригента й хормейстера Леоніда Пашина; художника-педагога, директора Чернігівського державного історико-культурного заповідника (1930 – 1933) Ісидора Строкуна; геніального актора, уродженця Прилук, народного артиста України Миколи Яковченка; українського репресованого поета, уродженця Седнева Аркадія Казки.

Корисною стане інформація про наукову та громадську діяльність мазепознавця, дослідника Гетьманщини, засновника і шеф-редактора чернігівського наукового журналу «Сіверянський літопис», заслуженого журналіста України Сергія Павлинка; військовика теоретика XIX ст., генерал-ад'ютанта, генерала від інфантерії Михайла Драгомирава; педагогині, громадської діячки, дружини глави Директорії УНР Симона Петлюри, уродженки села Мала Дівиця на Прилуччині Ольги Петлюри, історію заснування в Чернігові філіалу Київського політехнічного інституту (нині – Національний університет «Чернігівська політехніка») та ін.

Ознайомитися зі щорічником можна у відділі краєзнавства бібліотеки.

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній» запрошує

Відвідати пам'ятки заповідника можна з 10-00 до 17-00.

Спасо-Преображенський та Борисоглібський собори працюють з вівторка по неділю, Антонієві печери – щоденно.

Вартість екскурсійного обслуговування.

Екскурсії. Сума вказана на одну особу. Учням та студентам для купівлі квитків за вказаними цінами треба пред'являти відповідні документи про навчання.

Антонієві печери XI – XVIII ст. (тривалість екскурсії – 45 хв.): 150 грн дорослі, 75 грн учні та студенти.

Борисоглібський собор XII ст. (45 хв.): 100 грн дорослі, 50 грн учні та студенти.

Спасо-Преображенський собор XI ст. (45 хв.): 100 грн дорослі, 50 грн учні та студенти.

Оглядова екскурсія по території Дитинця (без відвідування архітектурних пам'яток (1 год. 20 хв.): 150 грн дорослі, 75 грн учні та студенти.

Оглядова по пам'ятках заповідника (без відвідування архітектурних пам'яток (2 год.): 300 грн дорослі, 150 грн учні та студенти.

Оглядова по Болдиних горах (без відвідування архітектурних пам'яток (45 хв.): 100 грн дорослі, 50 грн учні та студенти.

Вартість екскурсій англійською мовою вдвічі більша за екскурсії українською мовою – за попереднім замовленням.

Лекції: 50 грн дорослі, 20 грн учні та студенти.

Виставка «Андрій Курданов – літописець Чернігівського району»

Ця виставка відкрилася 3 січня у приміщенні корпусу № 1 Держархіву Чернігівської області.

З вітальним словом до присутніх звернулася директор архіву Раїса Воробей, яка зазначила, що представлені документи та матеріали зберігаються в особовому фонді невідомого дослідника, голови Чернігівського районного осередку Національної спілки краєзнавців України Андрія Леонідовича Курданова. Вперше документи від Андрія Курданова надійшли до архіву ще у 1999 році, згодом він передав ще низку зібраних ним матеріалів.

Архів та Андрій Леонідович постійно підтримують зв'язок: архів допомагає і допомагає у виявленні документів і матеріалів з історії населених пунктів Чернігівського району, сприяв роботі у читальних залах архіву вчителів району, які збирали матеріали щодо певних історич-

них подій; Андрій Леонідович презентує документи архіву на краєзнавчому сайті «Пізнай свій рідний край» та на сторінці у соціальній мережі Meta «Седнів Літопис». На відкритті виставки виступив і Андрій Курданов, який розповів, як починався його шлях як історика; як прийшло розуміння необхідності здавати зібрані документи та матеріали на постійне зберігання до архіву.

Куратор виставки начальник відді-

лу використання інформації документів архіву Анна Морозова розповіла про трудовий шлях Андрія Курданова, який з 1992 року пов'язаний з Чернігівським районом. По закінченні Чернігівського педагогічного інституту Андрій Леонідович вчителював, а з 1994 року став директором Пакульської середньої школи, згодом був заступником голови Чернігівської райдержадміністрації.

Фонд нараховує понад 300 документів на майже півтори тисячі сторінках, й лише маленька краплинка з них представлена на виставці. Передусім, це документи, малюнки, світліни та матеріали з історії с. Пакуль, зібрані Андрієм Курдановим.

З виставкою можна ознайомитися до кінця січня за адресою 14000, м. Чернігів, вул. Мстиславська, 2 (у будні дні з 9-30 до 17-00). При відвідуванні групою – попередній запис за тел. (0462) 64 59 67 (Анна Морозова).

Афіша січня

Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка

- 9 – «Жіночі пристрасті».
 - 10 – «Молочайник».
 - 11 – «П'ять пісень Полісся».
 - 16 – «Алло».
 - 17 – «ВПО».
 - 18 – «Жіночі пристрасті».
 - 19 – «Бука».
 - 23 – «Молочайник».
- Початок вистав о 18.00.

Чернігівський обласний молодіжний театр

- 11, 12 – «Аліса в країні див». Прем'єра. 11.00
 - 17 – «Поліанна».
 - 18 – «Побачимо, хто з нас псих!»
 - 19 – «Сховище».
- Початок інших вистав о 18.00.

Обласний філармонійний центр

11 і 12 – Музичне фентезі «Таємниця паралельного Всесвіту». Четверо підлітків відкривають портал у Чарівний Всесвіт... Підліткам доводиться пройти крізь безліч випробувань, розкрити себе справжніх та зрозуміти секрет мрій. У ролях: Заслужений артист України Сергій Сулімовський, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Богдан Тонкошкурій, Ксенія Турбіна, Світлана Примак, Яна Сидоренко, Ілля Латиш, Дмитро Костенко, Світлана Києвицька, Світлана Кугук-Головач. Хореографія: «Театр танцю «Екватор». Автор і режисер-постановник - Тетяна Янко. 12.00.

11 – Концерт до дня Тетяни «Зіркова віхола». Беруть участь: Чернігівський академічний народний хор (художній керівник та головний диригент – Заслужений діяч мистецтв України Володимир Коцур), Заслужений артист України Сергій Сулімовський, Ніна Коцур, Марина Маккей, Анна Михневич, Дар'я Михневич, Богдан Тонкошкурій, Ксенія Турбіна, Світлана Примак, Яна Сидоренко, Ілля Латиш, Театр танцю «Екватор». Режисерка – Тетяна Олійник. 17.00.

12 – Чернігівський академічний народний хор запрошує на музично - театралізоване дійство «Українська зима, світло традицій». 16.00.

13 – Національна капела бандуристів України, найстарший творчий колектив України, представляє різдвяну концертну програму «Зимова казка». Колядки та щедрівки з усіх куточків України, улюблені та маловідомі, акапельні та з інструментальним супроводом, давні та сучасні. Солістка Яна Ілларіонова. 18.00.

19 – «Зимовий вечір стелить сни». Академічний ансамбль пісні і танцю «Сіверські клейноди». Запрошений Народний художній колектив театр танцю «Слов'яни». Народні танці і вокально-інструментальні композиції. Традиційна музика Сіверщини та всієї України. Оригінальні авторські постановки і обробки, поєднання традиції з сучасним. 15.00.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 12 років, «Струна» – за чотири роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел. (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажі книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничу діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9.

Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США). Голова Товариства – професор Віра Боднарчук.

Обласний філармонійний центр

«Там во Бахмуті»: прем'єра відеопроєкту

Колядка «Там во Бахмуті» написана тернопільянином Олегом Вітвіцьким. Це сповненість глибокою духовністю, болем від втрат і широкою вірою у перемогу.

До свята Різдва Христового Академічний камерний хор імені Дмитра Бортнянського філармонійного центру (головний диригент Ігор Найдьон) підготував відеопроєкт, в якому звучить колядка «Там во Бахмуті». Взяти участь артисти філармонійного центру, а нині – оборонці України.

Презентацією проєкту центр долучився до Всеукраїнської акції «Коляда для захисника», започаткованої Благодійним фондом «Перемоги та відновлення». Мета акції – привітати захисників та всіх українців з Різдом Христовим.

«Різдвяний концерт»

оркестру «Філармонія» і Маїни Валеніс

У Святевечір 24 грудня Академічний симфонічний оркестр на чолі із Заслуженим діячем мистецтв України Миколою Сукачем та відома українська оперна співачка Маїна Валеніс влаштували для численних чернігівських шанувальників класичної музики чудове мистецьке свято: програму «Різдвяний концерт». Звучали перлини короля вальсів Йоганна Штрауса-молодшого, Едуарда Штрауса, а також Жака Оффенбаха.

Маїна Валеніс, співачка і педагог, лауреатка всеукраїнських та міжнародних конкурсів, давно і плідно співпрацює з оркестром «Філармонія». Разом вони виступали на кращих європейських сценах. З-під пера великого австрійського композитора Йоганна Штрауса вийшли понад п'ять сотень вальсів, польок, галопів, мазурок. І зараз твори Штрауса, як і півтора століття тому, заворожують слухачів.

Штрауса вийшли понад п'ять сотень вальсів, польок, галопів, мазурок. І зараз твори Штрауса, як і півтора століття тому, заворожують слухачів.

Джаз бенду «BissQuit»

Джаз і у різдвяний вечір звучить винятково вишукано. Тож нова програма бенду – «Christmas Time Is Here» з творчого циклу «Jazz-Куліса», представлена 25 грудня, стала прекрасним святковим подарунком. Ольга Перепелиця (вокал), Володимир Балаба (труба, флюгельгорн), Олег Богуш (клавішні, керівник колективу) підготували для публіки програму, в яку увійшли, зокрема, класичні джазові твори, сповнені різдвяним духом. Це композиції Х'ю Мартіна і Ральфа Блейна, Джула Стайна і Семмі Кана, Фелікса Бернарда і Річарда Сміта, Джона Фредеріка Кутса і Хейвена Гіллеспі.

Привітали оборонців України

У день Різдва Христового, 25 грудня, артисти філармонійного центру привітали воїнів, які проходять лікування у військовому шпиталі.

Духовні твори вітчизняних авторів, народні колядки і щедрівки прозвучали у концерті, підготовленому філармонійним центром та проєктом Єдиний Мистецький Простір Чернігівщини (голова – Оксана Тунік-Фриз).

Академічний камерний хор ім. Д. Бортнянського (головний диригент — Ігор Найдьон) і його солісти Ольга Новик, Олеся Токарчук, Наталія Губко, Наталія Мринська, Надія Мовлян, солісти центру – Заслужений артист України Сергій Сулімовський, Катерина Іващенко-Василяк, Анна і Дар'я Михневич, Марина Маккей, Яна Сидоренко, а також співак Євген Мацак і гітарист Артур Атрошенко виконали сповнені родинного тепла і радісної надії різдвяні композиції.

Привітав воїнів зі святами заступник голови Чернігівської ОДА Іван Ващенко. Колектив центру отримав від військових медиків Подяку за сталі партнерські стосунки.

Концерт у Катерининському храмі

У різдвяні свята виступи артистів центру у храмі Святої Катерини у Чернігові стають вже доброю традицією. 26 грудня центр та творче об'єднання Єдиний Мистецький Простір Чернігівщини (голова – Оксана Тунік-Фриз), за підтримки Чернігівської ОВА, як і рік тому, презентували вірянам різдвяну концертну програму.

В основу проєкту лягла програма Академічного камерного хору імені Дмитра Бортнянського. З артистами хору, його солістками Ольгою Новик, Олесею Токарчук, Наталією Губко, Наталією Мринською, Надією Мовлян програму представили солісти центру – Заслужений артист України Сергій Сулімовський, Катерина Іващенко-Василяк, Анна і Дар'я Михневич, Марина Маккей, Яна Сидоренко. У сучасній обробці прозвучали народні колядки, щедрівки, духовні твори українських авторів.

З щирими словами подяки і пастирським напутнім словом звернувся до учасників акції настоятель храму Святої Катерини Роман Кіник.

«Шабелина»: відеопрем'єра

Академічний народний хор філармонійного центру презентує новий відеопроєкт «Шабелина».

Українська народна пісня «Шабелина», яку співають покоління українців, про те, що вибір воїна завжди однозначний – без гострої шаблі не буде ані жінки, ні вишневого цвіту, нічого не буде...

За допомогою сучасного музичного аранжування, яскравих художніх образів персонажів кліпу та оригінального сценічного рішення творчій групі відеопроєкту вдалося влучно передати атмосферу пісні.

Відеопроєкт хору створений завдяки обласній Програмі сприяння функціонуванню української мови як державної у Чернігівській області на 2023 – 2028 роки, за підтримки Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської ОДА.

Філармонійний центр висловлює щире вдячність обласному центру народної творчості, його директорці Надії Заваліній та заслуженому майстрові народної творчості України Андрію Камеєцькому за допомогу у підготовці проєкту.

«Швбклина». Українська народна пісня. Аранжування – Володимир Коцур. Чернігівський академічний народний хор (художній керівник та головний диригент – заслужений діяч мистецтв України Володимир Коцур), керівник оркестру Артем Коломієць, хормейстер Світлана Підгайна, хореограф Іван Кузьменко. Сценарій: Олександр Соломаха, Дмитро Рядков. Режисер, оператор, монтаж – Дмитро Рядков. Оператор Олександр Шумяцький. Звукорежисер Володимир Попов. Керівник проєкту – заслужений діяч мистецтв України Сергій Теробун.

Відео: <https://youtu.be/7fd2qhhblwS>

Пресцентр Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм